

stilling om den Bistand, hvortil de maatte føle Trang. Denne Udtalelse har Ministeriet tiltraadt i Skrivelse til Konsistorium af 12. Juni 1884.

— I Anledning af et Andragende fra Dr. phil. Fistaine om, at der maatte tillægges ham Honorar for at holde offentlige Forelæsninger ved Universitetet over Italiensk og Spansk af sprogligt og literaturhistorisk Indhold, udtalte det filosofiske Fakultet (18 Septbr. 1883), at det ligesaa lidt kunde anbefale dette Andragende som lignende tidligere fra Dr. Fistaine*) Hertil sluttede Konsistorium sig (5 Oktbr.), og Andragendet blev derfor afslaaet ved Ministeriets Skrivelse af 9. Oktbr. s. A.

III. Forelæsninger, Øvelser og Examina.

1. Bestemmelser, vedrørende alle eller flere Fakulteter.

Premierlieutenant S. Høeg Warming androg i Decbr. 1883 om Tilladelse til at indstille sig til den filosofiske Examen i Januar Maaned 1884 og til den statsvidenskabelige Examen i Sommeren s. A. uden at have overværet de befalede Forelæsninger ved Universitetet. Det filosofiske Fakultet anbefalede (18 Jan.) Andragendet for sit Vedkommende; det rets- og statsvidenskabelige Fakultet udtalte (12. Jan.), at det, i Overensstemmelse med, hvad det havde gjort i tidligere Tilfælde, hvor Ansøgeren havde gyldig Undskyldning for ikke at have opfyldt den fundatsmæssige Forpligtelse til at høre et vist Antal Forelæsninger, var til Sinds at meddele Andrageren den ansøgte Tilladelse. Fakultetet gik herved ud fra, at Ministeriet som hidtil vilde betragte saadanne Dispensationer som hørende under Fakultetets Kompetence.

Ved under 22. Jan. at indsende disse Erklæringer til Ministeriet bemærkede Konsistorium, at det ansaa Andrageren for berettiget i Henhold til Bekj. 8. Septbr. 1871 jfr. Bekj. 7. Septbr. 1850 § 3 til at indstille sig til den filosofiske Prøve, saa at en særlig Tilladelse hertil ikke var fornøden, idet det dog forudsatte, at han paa behørigt Sted havde gjort Angivelse om, af hvilken Docent han ønskede sig examineret og hvad han opgav til Examen, samt at vedkommende Docent fandt Opgivelsen tilfredsstillende. Med Hensyn til Andragendets anden Del sluttede Konsistorium sig ganske til det rets- og statsvidenskabelige Fakultet. I Overensstemmelse hermed tilskrev Ministeriet herfor under 24. s. M. Andrageren. Denne Ministeriets Skrivelse har Konsistorium under 11. Febr. meddelt samtlige Fakulteter, hvorhos det har tilføjet, at det herefter maa anses som en Regel, der gjælder for alle Fakulteter og anvendes paa alle Examina, baade forberedende og Embedsexamina, at det tilkommer det paagjældende Fakultet, naar det finder, at Omstændighederne tale derfor, at dispensere fra den i Univ. Fund. 7. Maj 1788 I § 11 opstillede Fordring om, at den, der vil indstille sig til nogen Universitetsexamen, skal have hørt de befalede Forelæsninger.

2. Den filosofiske Prøve.

I Skrivelse af 12. April 1885 henvendte Bestyrelsen for den polytekniske Lærestanstalt sig til Ministeriet med Andragende om en Omlægning af de for de filosofiske Forelæsninger fastsatte Timer. Den mindede om, at de filosofiske Fore-

*) Univ. Aarb. f. 1864—71 II S. 40—42.

læsninger for de yngre studerende ved Ministeriets Skrivelse af 15. Marts 1872*) bleve henlagte til Tiden Mandag og Onsdag Kl. 10—11 samt Fredag og Lørdag Kl. 11—12. Denne Bestemmelse var mindre heldig og den medførte forskjellige Ulemper, der væsentlig vare følgende:

1. Undervisningen ved den polytekniske Lærestalt var for Forelæsningsernes Vedkommende væsentlig henvist til Tiden fra Kl. 9—12, efterdi Tiden efter Kl. 12 optoges af Øvelser i Laboratorierne og paa Tegnestuerne. Naar man nu af Hensyn til de yngre studerende, som i det første Studieaar samtidig ønskede at benytte de filosofiske Forelæsninger, ikke kunde raade over de 4 nævnte Timer, som faldt inden for den nævnte Tid, var man nødsaget til at henlægge flere Forelæsninger til Timen fra Kl. 8—9. Men Tiden fra Kl. 8—9 egnede sig kun overmaade daarlig paa en Del af Aaret for Foredrag, ved hvilke det forlangtes, at de studerende skulde se de fremstillede Gjenstande eller følge Udviklinger paa Tavlen. Det var end videre mindre humant at forlange, at ældre Docenter skulde holde deres Forelæsninger paa en saa tidlig Tid af Dagen. Dertil kom endnu, at der for de studerende, som ikke fulgte de filosofiske Forelæsninger, opstod Mellemtimer, og det var tilstrækkelig bekjendt, at Mellemtimer i høj Grad gave Anledning til Forsømmelser, som virkede meget skadelig for Studiet, og som oftest forlængede Studietiden.

2. Undervisningen til den lægevidenskabelige Forberedelses Examen led ogsaa ved den gjældende Bestemmelse om Tiden for de filosofiske Forelæsninger; thi for de studerende, som fulgte denne Undervisning, maatte samtlige Forelæsninger over Botanik henlægges til de tvende Dage Fredag og Lørdag, hvoraf da fulgte, at vedkommende Docent maatte holde 2—3 Timers Forelæsninger daglig over samme Æmne, hvilket ikke kunde være heldigt for de studerende.

De omtalte Ulemper vilde nu kunne fjernes paa den Maade, at de nævnte filosofiske Forelæsninger henlagdes til en 2 Timer senere Tid, altsaa til Mandag og Onsdag fra Kl. 12—1 og Fredag og Lørdag fra Kl. 1—2, hvilket ikke vilde møde nogen Indvending fra de nuværende filosofiske Docenters Side. Ved denne Ændring vilde der nemlig opnaas, at den naturhistoriske Undervisning ved den polytekniske Lærestalt ligesom ogsaa Undervisningen i deskriptiv Geometri vilde kunne henlægges til de ledigblevne Formiddagstimer, og en Del af den botaniske Undervisning for de lægevidenskabelige studerende henlægges til Mandag og Onsdag Kl. 10—11, hvorved de dobbelte Timer om Fredagen og Lørdagen vilde undgaas. Da Universitetets kemiske Laboratorium nu havde en Øvelsestid af 4 Timer daglig (Kl. 12—4) i 4 Ugedage, vilde de lægevidenskabelige studerende ved at benytte 2 Dages, altsaa 8 Timers, ugentlige Undervisning i Laboratoriet i Løbet af 2 Semestre kunne opnaa den fornødne praktiske Færdighed, medens de tidligere paa Grund af den kortere Øvelsestid (Kl. 12—3) maatte anvende en længere Tid. Bestyrelsen androg derfor om, at Tiden for de filosofiske Forelæsninger ved Universitetet for de yngre studerende for Fremtiden maatte sættes til Mandag og Onsdag Kl. 12—1 samt Fredag og Lørdag Kl. 1—2, eller til en anden Tid, som ikke medførte de paa pegede Ulemper.

Efter at Ministeriet herover havde begjæret Konsistoriums Erklæring, tilskrev dette først samtlige Fakulteter og anmodede dem om at udtale sig om det saaledes

*) Univ. Aarb. f. 1871—73 S. 40—42.

fremstille Forslag. Af Fakulteternes Udtalelser fremgik imidlertid, at Enighed ikke lod sig tilvejebringe paa dette Grundlag, og efter at forskellige mundtlige Forhandlinger enkeltvis vare førte, ligeledes uden Resultat, nedsatte Konsistorium et Udvalg, bestaaende af Universitetets daværende Rektor, Professor Reisz, Fakulteternes Dekaner og de 2 filosofiske Professorer, hvorhos Direktøren for den polytekniske Lærestalt blev anmodet om at tiltræde Udvalget. I dette opnaaedes Enighed om at henlægge Timerne for de filosofiske Forelæsninger til Mandag og Onsdag Kl. 12—1 samt Fredag og Lørdag Kl. 3—4. Dette Forslag, som af Konsistorium anbefalede under 23. Juni, blev derefter af Ministeriet bifaldet ved Skrivelse af 4. Juli 1884.

— Ved Ministeriets Skrivelse af 18. Marts 1884 bemyndigedes Dr. phil. Kroman til, i Anledning af Professor Heegaards Sygdom, at overtage dennes Forelæsningskursus for og Examinationen af de studerende, som i den kommende Sommer skulde underkaste sig den filosofiske Prøve.

— Et Andragende fra N. N. om at han, der i Sommeren 1883 havde underkastet sig Afgangsexamen, i Jan. 1884 maatte indstille sig til den filosofiske Prøve, blev i Henhold til Fakultetets Erklæring afslaaet ved Ministeriets Skrivelse af 4. Jan. 1884.

Ved sammes Skrivelse af 12. Marts 1884 tillodes det fire studerende, der i Jan. s. A. havde bestaaet Afgangsexamen, at indstille sig til den filosofiske Prøve i Sommeren s. Aar.

3. Forelæsninger og Examina under det theologiske Fakultet.

Ved Skrivelse af 7. Juni 1884 har Ministeriet tilladt det theologiske Fakultet at udsætte Forelæsningsernes Begyndelse i Efteraars Halvaaret 1884 til d. 8. Septbr., af Hensyn til, at den evangeliske Alliance holdt Møde i Kjøbenhavn d. 1—7. s. M.

— Ved Skrivelser af 6. Oktbr. 1883, 2. Febr., 27. Marts, 7. Maj og 29. Juli 1884 har Ministeriet meddelt Tilladelse til at aflægge de befalede praktiske Prøver, uanset, at de paagjældende ikke havde deltaget i Pastorseminariets Øvelser.

4. Forelæsninger og Examina under det rets- og statsvidenskabelige Fakultet.

Under 24. Maj 1884 tilskrev det rets- og statsvidenskabelige Fakultet Konsistorium, at det paa given Anledning fra Professorerne W. Scharling og Falbe Hansen samt Docent Westergaard i Forbindelse med de statsvidenskabelige Censorer havde taget forskellige Forslag til Ændringer ved den statsvidenskabelige Examen under Overvejelse. Ved herom at gjøre Indstilling til Konsistorium anmodede Fakultetet om, at de med dettes Anbefaling maatte blive indstillede til Erhvervelse af fornøden Sanktion. For saa vidt de foreslaaede Ændringer med Hensyn til Karakterberegningen ved den statsvidenskabelige Examen efter Fakultetets Mening burde have en enkelt Forandring ved Karakterberegningen ved den juridiske Embedsexamen til Følge, havde Fakultetet derom henvendt sig til de juridiske Censorer, der havde tiltraadt Forslaget om denne Forandring.

Da det for at opnaa et sikrere Grundlag for Bedømmelsen af de statsviden-

skabelige Kandidaters baade Modenhed og Kundskabsmængde vilde være ønskeligt at have mere end to skriftlige Udarbejdelser at støtte sig til, og da det i og for sig syntes naturligt, at der gaves Opgaver til skriftlig Besvarelse i samtlige fem Hovedfag i Stedet for kun i de fire, foresloges det, at der herefter — første Gang ved Examen i Vinteren 1884—85 — krævedes tre skriftlige Udarbejdelser i de økonomiske Fag, saaledes at Karakteren for den tredje blev at tage særlig i Betragtning ved Bestemmelsen af Karakteren for Prøven i Fædrelandets Statistik. Vel var det nærmest Øjemedet at faa en dobbelt Opgave i Økonomi, saa at den ene Besvarelse kunde vise Kandidatens Evner til en mere ræsonnerende Behandling af en økonomisk Theori, den anden hans positive Kundskab til de forskjelligartede faktiske Forhold, hvorigjennem de økonomiske Love ytre sig; men dette Øjemed kunde formentlig fuldt naas, selv om Prøven formelt blev knyttet til de statistiske Discipliner, da disse netop have til Opgave at fremstille og belyse de omhandlede faktiske Forhold. Derhos antog Fakultetet, at de studerende herved vilde tilskyndes til en omhyggeligere Tilegnelse af de herhen hørende vigtige Undersøgelser, ligesom det vilde være ønskeligt af og til at prøve selve deres Færdighed i de omtalte statistiske Undersøgelser. Da det ingenlunde var Meningen at stille strængere Fordringer end hidtil til deres Hukommelse, for saa vidt angik de i Statistiken forekommende Tal, burde det ogsaa udtrykkelig bestemmes, at det skulde være dem tilladt ved Prøven at benytte det af statistisk Bureau udgivne »Danmarks Statistik i Sammendrag«, ligesom det i øvrigt burde være Professorerne og Censorerne forbeholdt at kunne stille videre gaaende Hjælpe-midler, f. Ex. enkelte Bind af statistisk Tabelværk, til deres Disposition, for saa vidt det skjønedes, at Opgaven krævede det. Med Hensyn til den foreslaaede nye skriftlige Udarbejdelses særlige Karakter maatte det anses for ønskeligt, at der til denne tilstodes en noget længere Tid end de 3 Timer, som vare bestemte til de øvrige skriftlige Specimina. Tiden burde ikke være under 4 Timer; men efter Omstændighederne kunde det blive ønskeligt at tilstaa en endnu længere Tid. Fakultetet foreslog derfor, at der til denne Udarbejdelse skulde beregnes en Tid af 4 til 6 Timer, efter nærmere Bestemmelse i hvert Tilfælde af de statsvidenskabelige Examinatorer og Censorer.

Med Hensyn til Karakterberegningen ansaa Fakultetet det med Censorerne for rigtigt, at der tillagdes den Omstændighed, at en Kandidat i en Disciplin fik Nul, en noget større Indflydelse end efter de gjældende Regler. For den statsvidenskabelige Examen hjemlede disse kun Rejektion, naar nogen havde faaet Nul i 2 Hovedfag eller i 3 Bifag eller i 1 Hovedfag og 1 Bifag, medens Nul i en hvilken som helst Disciplin udelukkede fra Hovedkarakteren Laudabilis og Nul i 1 Disciplin af første Klasse eller i 2 Discipliner af anden Klasse udelukkede fra Hovedkarakteren Haud illaud. Det foresloges at skærpe disse Regler saaledes, at Nul i et Hovedfag skulde medføre Rejektion, hvilket var Regelen ved den juridiske Embedsexamen, medens som hidtil Nul i et Bifag udelukkede fra Laud og Nul i to Bifag fra Haud, og Nul i tre Bifag medførte Rejektion.

Paa Grund af den Ensartethed, der i øvrigt var mellem Karakterberegningen ved den juridiske Embedsexamen og den statsvidenskabelige Examen, foresloges det til den hidtil gjældende Regel ved den først nævnte, at Nul i et Hoved-

fag medfører Rejektion, at føje den, at Nul i den eneste Disciplin af 2den Klasse, der findes, nemlig dansk Retshistorie, udelukkede fra Laud.

Den derefter af Fakultetet formulerede Indstilling, som anbefalede af Konsistorium i Skrivelse af 31. Maj, bifaldtes efter Ministeriets Forestilling ved kgl. Resol. af 18. Juni 1884. Under 19. s. M. udfærdigedes derefter følgende

Bekjendtgjørelse

om en Forandring i de ved kgl. Resol. 6. Juni 1851 (Bekj. 10. s. M.) fastsatte Bestemmelser om den statsvidenskabelige Examen ved Københavns Universitet, samt om en Forandring med Hensyn til Hovedkarakterernes Beregning, saa vel ved denne Examen som ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen:

Ved den statsvidenskabelige Examen ved Københavns Universitet skal der, foruden de tvende hidtilværende ved kgl. Resol. 6. Juni 1851 (Bekj. 10. s. M.) Post 1 fastsatte skriftlige Udarbejdelser i de økonomiske Fag, kræves en tredje, hvis Karakter bliver at tage særlig i Betragtning ved Bestemmelsen af Karakteren for Prøven i Fædrelandets Statistik. Til denne Udarbejdelse indrømmes en Tid af 4 til 6 Timer efter nærmere Bestemmelse i hvert Tilfælde af Examinatorer og Censorer i de økonomiske Discipliner. Det er Kandidaterne tilladt ved samme at benytte det af statistisk Bureau udgivne »Danmarks Statistik i Sammendrag«; videre gaaende Hjælpemidler kunne, efter vedkommende Examinatorers og Censorerers Skjøn i hvert enkelt Tilfælde, stilles til Kandidaternes Raadighed. I Forbindelse hermed vil Ministeriet have fastsat efternævnte Bestemmelser med Hensyn til Hovedkarakterernes Beregning saa vel ved den statsvidenskabelige som ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen:

a) Ved Hovedkarakterens Beregning ved den statsvidenskabelige Examen bliver det at iagttage, at Nul i et Hovedfag medfører, at Kandidaten anses for umoden, medens, som hidtil, Nul i et Bifag udelukker fra Hovedkarakteren »Laudabilis«, Nul i to Bifag fra Hovedkarakteren »Haud illaudabilis« og Nul i tre Bifag medfører, at Kandidaten anses for umoden.

b) Ved Hovedkarakterens Beregning ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen bliver det at iagttage, at Nul i et Hovedfag, som hidtil, medfører, at Kandidaten anses for umoden, samt at Nul i Bifaget (dansk Retshistorie) udelukker fra Hovedkarakteren »Laudabilis«.

Samtlige ovenstaaende Regler træde i Kraft ved de Examina, som afholdes i Vinteren 1884—85.

I Henhold hertil udfærdigedes under 9. Juli 1884 følgende

Regler

for Karakterbestemmelsen ved den fuldstændige juridiske Embedsexamen, fastsatte i Overensstemmelse med Adg. 30. Juni 1871 § 3 samt Bekj. 19. Juni 1884.

§ 1. De forskellige Discipliner, hvori der examineres ved den fuldstændige juridiske Examen, inddeles i tvende Klasser, saaledes at Specialkaraktererne i de Discipliner, der henhøre til første Klasse, faa dobbelt Vægt mod Karakteren i den til anden Klasse hørende Disciplin.

§ 2. Til første Klasse høre følgende 7 Discipliner: Almindelig Retslære, Romerret, den danske Civilrets første Afdeling, den danske Civilrets anden Afdeling, den danske Kriminalret, den danske Prøces og den danske Statsret. Til anden Klasse hører kun en Disciplin, nemlig den danske Retshistorie.

§ 3. Specialkaraktererne ere følgende, og der tillægges dem efterstaaende Talværdier: Laudabilis præ ceteris i første Klasse 16, i anden Klasse 8, Laudabilis i første Klasse 14, i anden Klasse 7, Haud illaudabilis i første Klasse 10, i anden Klasse 5, Non contemnendus i første Klasse 2, i anden Klasse 1.

§ 4. Den, der erholder Nul i nogen til første Klasse hørende Disciplin, anses ubetinget og uden Hensyn til, hvilke Specialkarakterer han i øvrigt har faaet, for umoden. Nul i den til anden Klasse hørende Disciplin medfører ikke ubetinget Rejektion; men der tillægges det en Virkning af $\div 7$.

§ 5. Hovedkaraktererne ere: Laudabilis et quidem egregie, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 114; Laudabilis, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 93; dog udelukker Nul i den til anden Klasse hørende Disciplin fra Hovedkarakteren Laudabilis; Haud illaudabilis, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 63; Non contemnendus, hvortil udfordres Specialkarakterer, som tilsammen udgjøre en Talværdi af 27. Den, der ikke opnaar mindst 27 Points, saa vel som den, der i nogen til første Klasse hørende Disciplin erhoder Nul, anses for umoden.

— Under 1. Febr. 1884 indberettede Fakultetet til Ministeriet, at Examina, paa Grund af det store Antal Kandidater, først vilde kunne slutes omtrent d. 11. Febr., og at de juridiske Professorer først efter denne Dag kunde begynde deres Forelæsninger.

— Cand. jur. N. N., der i Jan. 1884 havde bestaaet den fuldstændige juridiske Examen, androg om Tilladelse til at overføre de ham ved fornævnte Examen tildelte Karakterer i Civilrettens første og anden Del — henholdsvis Haud illaud. og Laud. — samt i dansk Statsret Laud. til den statsvidenskabelige Examen, hvortil han agtede at indstille sig. Efter at Fakultetet herover havde ytret sig, bevilgede Ministeriet under 28. Jan. 1884 Ansøgningen saaledes, at den ved juridisk Examen opnaaede Karakter i Statsret overførtes paa Dansk Forfatnings- og Forvaltningsret ved den statsvidenskabelige Examen, og at Karakteren i Retsencyklopædi ved sidst nævnte Examen overensstemmende med Bestemmelsen i Pl. 10. Juni 1851 § 3 fastsattes til Middeltallet af de tvende ved juridisk Examen i første og anden Del af Civilret meddelte Karakterer, saa at det i Examensprotokollen og Examensbeviset ved statsvidenskabelig Examen blev bemærket, at Kandidaten ved fuldstændig juridisk Examen havde erholdt disse 2 Karakterer og at ved Specialkarakterernes Sammenlægning disse Karakterers Middeltal $(\frac{14+10}{2} = 12)$ medregnedes.

Under 22. Febr. 1884 har Fakultetet tilladt stud. jur. N. N., af Hensyn til hans Helbreds Tilstand, ved Sommerexamen s. A. at besvare en skriftlig Opgave om Dagen.

Ligeledes har Fakultetet under 21. Decbr. 1883 tilladt stud. polit. N. N., der i Vinteren 1883 indstillede sig til statsvidenskabelig Examen, men paa Grund af Sygdom forlod denne, paa ny at indstille sig til bemeldte Examen i Sommeren 1884.

Fakultetet har under 21. Apr. 1884 bevilget tvende Andragender fra Assistent ved den landøkonomiske Undervisning paa Landbohøjskolen Maar og Under-

retssagfører Conradsen om Tilladelse til at indstille sig til den statsvidenskabelige Examen uden at have hørt Forelæsninger.

--- Fakultetet har ved Skrivelse af 2. Oktbr. 1883 paalagt dets Pedel at iagttage, at Indmeldelser til de under Fakultetet hørende Examina ikke modtages, uden at det for Examen anordnede Gebyr samtidig indbetales. Skulde nogen indmeldt, i Anledning af, at han er blevet forhindret fra at indstille sig til Examen, efter Indmeldelsesfristens Udlob begjære Gebyret tilbagebetalt, vil det være at tilkjendegive ham, at skriftlig Begjæring maa indgives til Dekanus, og at Tilbagebetaling kun vil blive indrømmet, naar virkelige Forhindringer fra at indstille sig kunne oplyses.

5. Forelæsninger og Examina under det lægevidenskabelige Fakultet.

Ved Skrivelse af 15. Juli 1884 bifaldt Ministeriet, at de lægevidenskabelige Forelæsnings Begyndelse i Efteraars Halvaaret s. A. paa Grund af Lægekongressen udsattes i 14 Dage.

6. Forelæsninger og Examina under det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

Indførelse af nye Skoleembedsexamina.

I April Maaned 1882 modtog Ministeriet en af 40 ældre og yngre Filologer undertegnet Adresse, som udtalte Ønsket om Ophævelse af den bestaaende filologisk-historiske Skoleembedsexamen og om, at der i dens Sted maatte blive indført videnskabelige Fagprøver inden for den klassiske Filologis Omraade. Adressen lød saaledes:

»I Følge kgl. Adg. 2. Febr. 1849 skulle de, der ønske at komme i Betragtning ved Besættelsen af de overordnede Poster ved de lærde Skoler (Rektor og til Dels Overlærerembeder), underkaste sig den i oven nævnte Anordning foreskrevne filologisk-historiske Embedsexamen. Imidlertid synes der mellem de Fag, af hvilke nævnte Examen bestaar, ikke at være en saadan videnskabelig Sammenhæng, at denne alene, naar de praktiske Grunde til Fagenes Forening bortfalde, kunde berettigge til at opretholde Examen i dens nuværende Skikkelse. Men siden oven anførte Anordning udgik, er der i de faktiske Forhold inden for Skolens Omraade indtraadt saadanne Forandringer, at den for Øjeblikket synes mindre tidsvarende. Dels ere nemlig efter den ved Lov 1. Apr. 1871 indførte Tvedeling de nyere Sprog traadte en Del mere i Forgrunden end tidligere, ligesom ogsaa den Stilling, de matematisk-naturvidenskabelige Fag indtage, synes at maatte have nødvendiggjort en Forandring med Hensyn til de Krav, der formentlig bør stilles til dem, som attraa at komme i Betragtning ved Besættelsen af de overordnede Embeder ved de lærde Skoler, dels have Magisterkonferenserne i Historie samt nordisk og moderne Filologi bevirket, at de lærde Skolers Lærerstand ikke længere i samme Grad som forhen kan ventes rekruteret fra de klassiske Filologers Kreds. Naar hertil kommer, at de Filologerne i Følge oven nævnte Anordning tilstaaede Rettigheder synes i en nær Fremtid at ville bortfalde eller blive

væsentlig indskrænkede, turde der ikke længere være tilstrækkelig Grund til at gjøre Adgangen til Skolens Embeder vanskeligere end nødvendigt for Filologerne som saadanne. End videre maa Filologen, medens der for de øvrige Lærerkandidaters Vedkommende ikke fordres aflagt nogen praktisk Prøve, efter Anordningen underkaste sig en saadan, førend han kan opnaa fast Ansættelse. Selve denne Prøve synes imidlertid i Følge sin hele Karakter ikke at yde tilstrækkelig Betryggelse for Kandidatens Lærerdugtighed og derfor at kunne bortfalde under Forudsætning af, at der vil blive indført en almindelig pædagogisk Prøve for alle dem, der ønske fast Ansættelse som Lærere ved de lærde Skoler. I Betragtning heraf ansøge undertegnede allerærbødigst det høje Ministerium for Kirke- og Undervisningsvæsenet om, at den ved Adg. 2. Febr. 1849 oprettede filologisk-historiske Skoleembedsexamen herefter maa bortfalde, og at der i Stedet maa blive indført saadanne videnskabelige Fagprøver inden for den klassiske Filologis Omraade, som Ministeriet maatte anse for passende.

Med Hensyn til denne Adressé begjærede Ministeriet under 20. April 1882 nærmere Erklæring af Konsistorium og det filosofiske Fakultet.

Forhandlingen om denne Sag bragte det filosofiske Fakultet til at tage Spørgsmaalet om Indrettelse af nye Embedsprøver for den lærde Skoles forskjellige Fag under Overvejelse, og det nedsatte i Slutningen af 1882 et Udvalg af fem Medlemmer, Proff. Holm, Oppermann og Ussing samt Docenterne V. Thomsen, og Wimmer, til at afgive Betænkning herom. Dette Udvalg drøftede derpaa Sagen i en Række Møder; men da det, for at Spørgsmaalet kunde blive alsidig behandlet og alle Skoleembedsprøver blive dragne ind under Forhandlingen, var nødvendigt at tilkalde Medlemmer af det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet, anmodede Udvalget dette om at udnævne Delegerede til at deltage i Sagens Behandling. Fakultetet valgte da tvende af sine Medlemmer, Proff. Johnstrup og Steen, hertil, og disse udgjorde sammen med de fem Medlemmer af det filosofiske Fakultet det samlede Udvalg, hvis Betænkning derefter blev drøftet, dels af hvert Fakultet for sig, dels i samlede Møder af begge Fakulteter, hvorefter den i Juni 1883 blev forelagt for Konsistorium. Betænkningen lyder, efter nogle indledende Bemærkninger, saaledes:

» Vistnok have ikke alle Medlemmer af de tvende Fakulteter kunnet se Nødvendigheden af, at den nu bestaaende filologisk-historiske Skoleembedsexamen skulde kunne opfattes som i og for sig lidet tidssvarende, saaledes som det var udtalt i Filologernes Andragende; men da der maa siges at være al Udsigt til, at Filologerne i en nær Fremtid tabe den Eneret, de hidtil have haft til Rektorembederne, have vi alle kunnet forene os om den Tanke, at det er naturligt nu at tilstræbe en ensartet Ordning af en Række Embedsprøver, der kunne formodes at være af omtrent lige Vanskelighed, ligesom de ere bestemte til at give lige Rettigheder.

Vi have i vore Overvejelser nøje fastholdt, at da det her drejer sig om Examinere, der skulle give Adgang til at opnaa Skoleembeder, maatte vi først og fremmest se paa, hvad Skolernes Tarv krævede. Men jo klarere det tillige er, at en grundig videnskabelig Fordannelse er nødvendig for at have den Sikkerhed i og det Overblik over en Videnskab, der kræves for at være en dygtig Lærer paa denne Videnskabs Omraade i vore lærde Skoler, desto mere have vi stræbt at ordne Prøverne saaledes, at ogsaa Hensynet til videnskabelig Grundighed kunde komme til sin Ret. Vi have derfor paa den ene Side ikke kunnet lade de under

det filosofiske Fakultet hørende Magisterkonferenser gjælde som Embedsprøver, thi Skolerne ere kun ilde tjente med Lærere, der ikke have uddannet sig i mere end et Fag; paa den anden Side have vi ment at maatte vogte os for at splitte Prøverne i saa mange Fag, at de derved let kunde faa en overfladisk Karakter. Medens en passende Ordning allerede kan siges at finde Sted ved de Magisterkonferenser under det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet, der have Mathematik og Fysik som Hovedfag, og her derfor kun mindre Ændringer have været nødvendige for at omdanne dem til passende Skoleembedsprøver, har dette lige saa lidt kunnet siges om de under dette Fakultet hørende Magisterkonferenser i Naturhistorie som om Magisterkonferenserne under det filosofiske Fakultet.

Den rette Ordning have vi troet at kunne finde ved for det filosofiske Fakultets Vedkommende at opstille Embedsexaminer, der omfatte et Hovedfag og 2 Bifag, samtlige hørende til de Discipliner, der læres i Skolerne. I Latin og Græsk have vi, naar de ere Hovedfag, væsentlig stillet Fordringerne lige med, hvad de nu til Dags ere ved den filologisk-historiske Skoleembedsexamen; ved de andre Fag have vi stræbt stærkt at nærme dem til, hvad der kræves ved Magisterkonferenserne, dog med mindre Fordringer i det under disse hørende Speciale og derfor ogsaa uden nogen Opgave, der kræver Hjemmebesvarelse i længere Tid. Bifagene have vi afpasset derefter. Derimod have vi for det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultets Vedkommende fastholdt de 4 Fag, der hidtil have været normerede for Magisterkonferenserne i Mathematik og Fysik, og det samme Antal Fag have vi ogsaa ment, vil være det naturligste ved Examen med Naturhistorie som Hovedfag, uden at dog disse Prøver paa nogen Maade ville blive vanskeligere end de, der høre under det filosofiske Fakultet. Som det Maal, der bør naas ved de nye Examiner, have vi opstillet, at den, der har underkastet sig en af dem, skal kunne antages at have saadanne Kundskaber i Hovedfaget, at han fra den Side set kan beherske Undervisningen gennem en lærd Skoles samtlige Klasser, og at han i ethvert af Bifagene i det mindste kan være Lærer indtil Udgangen af 4de Klasse. Vi nære ingen Tvivl om, at efter den Ordning, vi have foreslaaet, vil en jævnt begavet Student, der ikke bruger for megen Tid til Informationer, kunne naa at absolvere en Skoleembedsexamen efter et Studium paa $3\frac{1}{2}$ eller højst 4 Aar, regnet fra den filosofiske Examen.

Idet Examensfagene naturlig bestemmes ved de Discipliner, der læres i Skolerne, have vi opstillet følgende Fag som dem, der baade kunne være Hovedfag og Bifag, nemlig Dansk, Latin, Græsk, Fransk, Tysk, Historie, Mathematik, Fysik. Da det af Hensyn til den Rolle, Latinen spiller i vore Skoler, synes nødvendigt at sikre sig i det mindste en vis Kundskab i dette Sprog hos enhver overordnet Lærer ved de lærde Skoler, der repræsenterer den sproglige eller historiske Side af Undervisningen, have vi troet at maatte fremhæve det saaledes, at det, naar et af de andre Sprog eller Historien er Hovedfag, da skal knyttes hertil som Bifag. Skjønt vi vel vide, at Naturhistorie i Regelen kun læres indtil 4de Klasse (inkl.), have vi ikke ment at kunne sætte Fordringerne til en Prøve i dette Fag lavere end saaledes, at der altid maa prøves i det som i et Hovedfag. Paa den anden Side have vi ikke holdt det for rigtigt at opstille Geografien som Hovedfag, men troet, at dette Fag mest passende kan indtage en Plads som Bifag, i hvilken Egenskab det naturlig kan slutte sig til Naturhistorie eller Historie. Ligeledes

have vi af Hensyn til den mindre fremtrædende Stilling, Engelsk, Kemi og Astro-
nomi have i de lærde Skolers Undervisning, ment, at ogsaa disse Fag kun burde
være Bifag ved Embedsprøverne. Men denne Beslutning er i et samlet Møde
af begge Fakulteter for Engelskens Vedkommende kun blevet vedtaget med 8
Stemmer (fire af hvert Fakultet) mod 7 (fem af det filosofiske, to af det mathe-
matisk-naturvidenskabelige), og med Hensyn til Kemien og Astronomien med 12
Stemmer (deriblandt 4 af det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet) mod 4
(dHrr. Jørgensen, Thiele, J. Thomsen og Zeuthen).

Baade Hensynet til Skolernes Tarv og til de unge Menneskers Udvikling, der
skulle være Lærere ved de lærde Skoler, gjør det efter vor Overbevisning i høj
Grad ønskeligt, at der gives dem en praktisk Vejledning i Lærergjerning, og at
der tillige holdes en Forelæsning for dem af theoretisk-pædagogisk Natur. Hvad
hertil hører, have vi ment, bedst kan ordnes for sig selv, saaledes at det regel-
mæssig henlægges til Tiden efter, at den theoretiske Examen er bestaaet.

Ved det Forslag, vi have gjort til Ordning af denne praktiske og theoretisk-
pædagogiske Vejledning, have vi med nogle Ændringer fulgt, hvad tre af os un-
dertegnede (Holm, Steen, Thomsen) allerede tidligere i en Skrivelse til Ministeriet
af 12te Oktbr. 1879 have fremsat som det formentlige passende.

Saafrømt det maatte blive besluttet at gennemføre det efterfølgende Forslag,
vil der fremkomme en Overgangstid, i hvilken det vil være nødvendigt at tage
Hensyn til saadanne Studenter, der have naaet saa vidt frem i at forberede sig
til de Examineringer, som for Tiden nærmest give Adgang til Skoleembeder, at det vil
være vanskeligt for dem at ændre deres Studium. Fakulteterne tillade sig derfor
at henstille til Ministeriet, at der træffes Bestemmelser for at værne om saadanne
Studenters berettigede Tarv*. *)

*) Af Proff. Thomsen, Thiele, samt Docent Zeuthen og Lektor Jørgensen var der un-
der Sagens Behandling i Fakultetet og Udvalget stillet Ændringsforslag om, at til
Mathematik, Astronomi, Fysik eller Kemi som Hovedfag skulle slutte sig de 3 andre
som Bifag. Som Begrundelse herfor anførtes følgende: „Medens de under det filo-
sofiske Fakultet hørende Fag paa den ene Side og Naturhistorie paa den anden
indtage en saadan Stilling til de Fordringer, der maa gjøres gjældende for de paa-
tænkte nye Skoleembedsexaminer, at det for begge Grupper Vedkommende — thi
Naturhistorie betegner i Virkeligheden en Gruppe af Fag — maa være naturligt og
ønskeligt at bevare de gamle Magisterkonferenser, saa er de exakte Naturvidenskabers
Stilling en anden. De Fordringer, der nu stilles til Magisterkonferenserne i Fysik og
Mathematik, maa siges at komme dem, der skulle tilfredsstilles ved de nye Skoleembeds-
examiner med Fysik og Mathematik som Hovedfag, saa nær, at der her ikke vil være
Grund til to forskjellige Slags Magisterkonferenser. Men ogsaa de nu gjældende Magi-
sterkonferenser i Astronomi og Kemi, kræve en saadan Kundskabsfond i Bifagene, Ma-
thematik og Fysik, at det fuldstændig vil være nok til paa Grundlag deraf at lede Unde-
rvisningen i disse Fag i Skolerne til disses øverste Klasser. Da det nu maa anses
som givet, at et dybere gaaende Studium af Astronomi og Kemi lige saa fuldt som
det af Mathematik og Fysik vil kunne udvikle den Aandsmodenhed og det højere
Dannelsestrin, som maa anses ønskeligt for dem, der skulle beklæde de højere
Skoleembeder, saa have vi troet, at hele Spørgsmaalet kan simplificeres ved lige-
fremt at bortskære de nugældende Magisterkonferenser i Mathematik, Fysik, Astro-
nomi og Kemi og lade den nye Skoleembedsexamen træde i Stedet for dem. Idet
vi derfor foreslaa, at ogsaa Astronomi og Kemi skulle kunne vælges som Hovedfag

Forslaget, der derefter meddeles, er i de fleste Punkter overensstemmende med selve den senere udfærdigede kongelige Anordning. Det vil derfor her kun være fornødent at anføre de enkelte Bestemmelser; i hvilke det afviger fra denne.

A. § 2, andet Punktum: Hvis et af Sprogene eller Historie er Hovedfag, blive Bifagene 2 i Tallet; saafremt derimod Mathematik, Fysik eller Naturhistorie er Hovedfaget, bliver der 3 Bifag.

§ 3. Ethvert af de i § 1 nævnte Fag kan gøres til Hovedfag eller til Bifag, dog med Undtagelse af Naturhistorie, som kun kan være Hovedfag, og med Undtagelse af Engelsk, Kemi, Astronomi og Geografi, der kun kunne være Bifag.

§ 4. S sammensætningen af Fagene ved en Skoleembedsexamen er dels bunden, dels beror den paa frit Valg. Naar Latin eller Græsk er Hovedfag, skal det andet af de gamle klassiske Sprog være et af de dertil knyttede Bifag; naar et af de andre Sprog eller Historie er Hovedfag, skal Latin slutte sig dertil som det ene Bifag. Naar Historien er Hovedfag, skal det Bifag, der føjes dertil foruden Latin, være enten Geografi eller Græsk eller et af de nyere Sprog. Til Mathematik som Hovedfag skulle Fysik, Kemi og Astronomi slutte sig som Bifag, og paa lignende Maade blive Mathematik, Kemi og Astronomi at føje som de nødvendige Bifag til Fysik. Ved Naturhistorie som Hovedfag tages Kemi, Fysik og Geografi som Bifag. For saa vidt der i nogen Examensgruppe er Plads til et Bifag foruden dem, som her ere foreskrevne at skulle slutte sig til bestemte Hovedfag, kan Kandidaten vælge et af de i § 1 nævnte Fag, dog med Undtagelse af Kemi, Astronomi og Naturhistorie (jfr. § 3).

§ 6. De, der have bestaaet en Skoleembedsexamen, kaldes Candidati magisterii og skulle tillige med dem, der have taget den filologisk-historiske Skoleembedsexamen, og dem, der have taget eller tage en Magisterkonferens med Mathematik og Fysik som Hovedfag, have Eneret til Rektor- og Overlærerembeder ved de lærde Skoler. Enhver, der har opnaaet første Karakter til en Skoleembedsexamen, har Ret til at disputere for den filosofiske Doktorgrad.

§ 7. Theologiske Kandidater, som have taget Embedsexamen med Hovedkarakteren Laudabilis eller Haud illaudabilis primi gradus, ligesom ogsaa de, der have underkastet sig en Magisterkonferens i et af de under det filosofiske Fakultet hørende Skolefag eller i Naturhistorie, kunne lade deres Embedsexamen eller Magisterkonferens træde i Stedet for Prøven i et af Hovedfagene ved Skoleembeds-

ved den nye Examen, skjønde vi ikke rettere, end at vi ganske bevare det Princip, hvorpaa den nye Examen hviler, men samtidig opnaa, at den rette og tilsigtede Vægt bliver lagt paa Bifagene ved Magisterkonferenserne, hvad ingenlunde altid tidligere har været Tilfældet — og at disse kun kunne vinde herved, er indlysende nok. Men ogsaa for Skolens Skyld tro vi en saadan Ordning af stor Betydning. Den, der har gjort Astronomi eller Kemi til sit Hovedfag, vil ved mangt et Exempel, hentet fra reale Forhold, ved mangen Bemærkning, knyttet til den daglige Erfaring, bringe en egen Livlighed ind i sin Undervisning, der kun kan virke vækkende og frugtbringende. Heller ikke maa det overses, at disse Kandidater medbringe til Skolen en Færdighed i numerisk Regning, i Omgang med Instrumenter og i at gjøre Forsøg, som paa mange Maader kan komme Skolens Formaal til gode.

Vort Ændringsforslag kan væsentlig udtrykkes i faa Ord: Til Mathematik, Astronomi, Fysik eller Kemi som Hovedfag slutte sig de 3 andre som Bifag“. Ændringsforslaget blev ikke vedtaget.

examinerne. Naar de da underkaste sig en Prøve i 2 eller — for saa vidt de have taget Magisterkonferens i Naturhistorie — i 3 af de i §§ 1 og 4 nævnte Fag i det Omfang, der er fastsat for dem som Bifag, og saaledes, at der ved Valget af disse Fag følges de i § 4 fastsatte Regler, og naar de bestaa denne Prøve med Karakteren »Admissus«, vinde de samme Ret til at opnaa Skoleembeder som de, der have taget Skoleembedsexamen. Denne Ret tilkommer ogsaa dem, der have underkastet sig en Magisterkonferens i Astronomi, Kemi og Geografi, samt polytekniske Kandidater, naar de lade sig prøve ved en af Fakultetet ordnet Tillægsexamen i et af de i det foregaaende nævnte Hovedfag og ved denne opnaa Karakteren »Admissus«.

B. 4. (Fransk) I. § 1: I Slutningen af tredje Punktum hedder det: — — — forudsættes der Kjendskab — — —

II. § 1. Der kræves Sikkerhed i Sprogets Grammatik i Forbindelse med Færdighed i at udtrykke sig skriftlig og mundtlig om et bekjendt Æmne samt Evne til — — —

5. (Tysk) II. § 1. Der kræves Sikkerhed i Kundskab til Sprogets Grammatik i Forbindelse med Færdighed i — — —

6. (Engelsk) § 1. Der kræves Sikkerhed i Sprogets Grammatik i Forbindelse med Færdighed i at udtrykke sig skriftlig og mundtlig over et bekjendt Æmne og Evne til at forstaa en ikke læst prosaisk Text af en Forfatter fra Tiden efter Shakespeare. Ogsaa skal Examinanden godtgjøre Kundskab til den engelske Literaturhistorie fra Midten af det 16de Aarhundrede af, med kortere Overblik over de to foregaaende Aarhundreders Literaturhistorie.

§ 2. a. Af den engelske Literatur fra Slutningen af det 16de Aarhundrede indtil vore Dage kræves nøjere Kjendskab til de fremragende Forfattere, saaledes at Examinanden maa have læst i det mindste Skrifter af 10 Forfattere af forskellige Stilarter, dels i Prosa, dels i Poesi. Derhos skal der opgives som særlig læst et Drama af Shakespeare og et enkelt større Skrift fra det 19de Aarhundrede med indgaaende Kjendskab til vedkommende Forfatters Stilling i Literaturen.

b. Literaturhistorien fra Midten af det 16de Aarhundrede læses i et Omfang som f. Ex. W. Spalding »The History of English Literature«.

13. (Geografi). Examinanden skal vise, at han har sikker Kundskab til: a) matematisk og fysisk Geografi, derunder indbefattet Klimatologi samt Hovedtrækkene af Dyr- og Plantegeografi; b) politisk og historisk Geografi, derunder indbefattet ethnografisk og statistisk Geografi; c) Hovedtrækkene af Geografiens Historie. For saa vidt Geografi tilknyttedes som Bifag til et af de under det filosofiske Fakultet hørende Fag, forudsættes lige fuldt, at vedkommende har tilegnet sig de til Forstaaelsen nødvendige Kundskaber i de naturhistoriske og fysiske Fag.

12. (Naturhistorie). § 1 = § 1 a—c i Anordningen.

§ 2 = Anordningens § 2, med Undtagelse af, at der her er tilføjet efter Geognosi »eller et større Landomraades geografiske, fysiske og kulturhistoriske Forhold«.

C. § 4 k. I Naturhistorie 4 skriftlige Opgaver.

1. I Geografi. Naar dette Fag er Bifag til Naturhistorie, gives 1 skriftlig Opgave; men naar det er Bifag til et af de under det filosofiske Fakultet hørende Fag, gives 2 Opgaver, hentede fra forskellige Afsnit af Geografiens Omraade.

Forslaget blev, efter at være blevet vedtaget af begge Fakulteter, forelagt for Konsistorium, der tiltraadte det og med Skrivelse af 21. Juni 1883 indsendte det til Ministeriet. Med denne Skrivelse fulgte det foran meddelte Ændringsforslag af Professorerne Thomsen og Thiele samt Docent Zeuthen og Lektor Jørgensen, med Hensyn til hvilket Konsistorium bemærkede, at naar der heri var udtalt den Formening, at Tanken med Forslaget om Indførelsen af Skoleembedsexamina havde været bl. a., at de nuværende Magisterkonferenser i Mathematik og Fysik efter de nye Prøvers Indførelse skulde falde bort, beroede dette paa en Misforstaaelse.

Under 20. Juli tilskrev Ministeriet Konsistorium, at det vel i det hele billigede Tanken, der gik gjennem Forslaget og derfor agtede at søge udvirket en kgl. Anordning, i det væsentlige overensstemmende med dette, men at det dog fandt følgende Ændringer nødvendige:

Ad Forslagets Afsnit A. om Examensfagene og de Rettigheder, som Examinerne give.

1) For at forebygge, at Prøverne under det filosofiske Fakultet bleve altfor udelukkende sproglige, burde Historie ved alle disse Prøver, for saa vidt den ikke var Hovedfag, formentlig være det ene af Bifagene.

2) Med Hensyn til Spørgsmaalet om de klassiske Sprogs Stilling vilde et tilstrækkeligt Hensyn være taget til disse, særlig til Latinen, saafremt det fastsattes, at Latin blev Bifag, naar Græsk eller Fransk var Hovedfag, Latin eller Græsk Bifag, naar Historie var Hovedfag, og Græsk Bifag, naar Latin var Hovedfag.

3) For saa vidt det var foreslaaet, at Tysk baade kunde være Hovedfag og Bifag, medens Engelsk kun kunde være Bifag, bemærkede Ministeriet, at det ikke fandt tilstrækkelig Grund til at stille Tysk anderledes end Engelsk.

Ad Forslagets Afsnit B. Examensfordringer.

4) Prøven i de fremmede nyere Sprog som Bifag burde formentlig skærpes derhen, at der fordredes praktisk Færdighed i deres Brug, saa vel mundtlig som skriftlig, idet Ministeriet antog, at der uden en saadan Fordring næppe vilde kunne skabes dygtige Lærere i disse Sprog.

5) Geografi og Naturhistorie burde ikke opføres som særlige Fag, men sammensmeltes til et Hovedfag, hvori da omtrentlig følgende Fordringer burde stilles:

a) Jordens Stilling i Universet; matematisk Geografi;

b) Begreb om tidligere Jordperioder; Geognosien, med nøjere Kjendskab til de skandinaviske Landes Geognosi, samt i Mineralogi en paa Krystallografi, Fysik og Kemi grundet Udsigt over Mineralriget;

c) Jordens atmosfæriske og Overflade-Forhold; fysisk Geografi, Klimatologi og et Begreb om Meteorologi; herunder end videre Grundtrækkene af Geografiens Historie;

d) politisk (og historisk) Geografi, derunder indbefattet ethnografisk og statistisk Geografi;

e) i Zoologi en paa sammenlignende Anatomi og Fysiologi grundet Oversigt over Dyreriget, forbundet med et større Kjendskab til den nordiske Fauna, navnlig de højere Dyr, og til de vigtigste Træk af Dyrenes geografiske Udbredelse;

f) i Botanik en paa Morfologi, sammenlignende Anatomi og Fysiologi grundet Udsigt over Planteriget, forbundet med et speciellere Kjendskab til Landets Flora, navnlig de højere Planter, samt til de større Træk af Plantegeografien.

Examinanden maa derhos godtgjøre, at han særlig har studeret et selvvalgt Afsnit inden for de i Litr. b—f afstukne Grænser. Der forlanges 5 skriftlige Opgaver, hvoraf 2 geografiske, 1 zoologisk, 1 botanisk og 1 i det af Examinanden særlig opgivne Afsnit. Naar Geografi og Naturhistorie er Hovedfag, bør hertil slutte sig som Bifag Fysik og Kemi.

6) Bestemmelsen i Forslagets Afsnit A. § 7 om Virkningerne af Magisterkonferens i Naturhistorie og Geografi maatte i Henhold til foranstaaende Nr. 5 formentlig forandres derhen: Den samme Ret tilkommer end videre dem, der have underkastet sig en Magisterkonferens i Geografi eller Naturhistorie, naar de lade sig prøve ved en af Fakultetet nærmere ordnet Tillægsexamen, der sammen med Magisterkonferensen udviser de samme Kundskaber som Skoleembedsexamen med Geografi og Naturhistorie som Hovedfag, og ved denne Prøve opnaaet Karakteren »Admissus«.

7) Ministeriet ansaa det for rettest at bestemme, at den nuværende filologisk-historiske Skoleembedsexamen sidste Gang kunde tages i Aaret 1887.

Efter Konsistoriums Opfordring udtalte det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet sig nærmere om disse Ændringer. Det filosofiske Fakultet (24 Septbr.) gennemgik dem punktvis paa følgende Maade:

ad 1. Naar Ministeriet syntes tilbøjeligt til at ville lade Historie være bundet Bifag ved samtlige Prøver under det filosofiske Fakultet, for saa vidt det ikke var Hovedfag, maatte Fakultetet indtrængende opfordre Konsistorium til at fraraade Ministeriet dette. Det historiskes Betydning var ved alle disse Prøver med tilbørlig Styrke fremhævet i det indsendte Udkast, navnlig i Modsætning til, hvad der var Tilfældet ved de tidligere Magisterkonferenser, og Fakultetet troede, at der var sørget tilstrækkelig for Historiens Tarv derved, at der ikke alene ved de to klassiske Sprog fordredes indgaaende Kundskab til de forskjellige, til det rent sproglige Studium knyttede historiske Discipliner samt en sammenhængende videnskabelig Oversigt over Oldtidens Historie i Almindelighed, men at det ogsaa ved hvert enkelt af de nyere Sprog, for saa vidt et saadant valgtes til Hovedfag, i Udkastet var udtalt, at Examinanden baade maatte kjende Literaturens Historie i det paagjældende Sprog og »at der tillige forudsættes (maaske hellere »fordres«), at han har Kjendskab til de Kulturtilstande og de Hovedpunkter af Folkets (politiske) Historie, som danne Baggrunden for Literaturen«. Skulde Historie da være bundet Bifag ved alle Prøver, ved hvilke et Sprog vælges til Hovedfag, kunde det befrygtes, at Prøverne fik en altfor overvejende historisk Karakter, medens det sproglige altfor meget trængtes tilbage i Baggrunden derved. Desuden vilde Valgfriheden indskrænkes altfor stærkt ved en saadan Ordning, idet f. Ex. en Kombination af Græsk-Latin-Fransk, som dog syntes at have lige saa megen Berettigelse som Kombinationen Græsk-Latin-Historie, paa den Maade vilde være umuliggjort. Heller ikke Hensynet til Skolernes Tarv vilde gjøre denne Ordning nødvendig eller tilraadelig; man vilde let paa denne Maade faa for mange Lærere, der mere eller mindre godt kunde undervise i Historie, men paa den anden Side for faa til at paatage sig Sprogundervisningen. Endelig gjorde

Fakultetet opmærksom paa, at de mange studerendes Uvillie mod den tidligere filologisk-historiske Skoleembedsexamen, som jo væsentlig havde sat dette Spørgsmaal om de nye Skoleembedsexaminas Indførelse i Bevægelse, for en meget væsentlig Del skrev sig derfra, at Historie var et nødvendigt Led af denne; og man kunde ikke undre sig herover, da det ofte hændte, at den sproglige og litteraturhistoriske Interesse hos studerende kun saare lidt var forenet med Interesse for den politiske Historie i Almindelighed, hvilken altid maatte spille en Hovedrolle ved Historien, naar den optraadte som selvstændigt Examensfag. Det vilde da være at befrygte, at den nye Ordning, hvortil de studerende saa hen med store Forventninger, vilde blive modtaget af dem med mindre Glæde og mindre Følelse af, at man derved havde imødekommet deres Ønsker og varetaget deres Tarv, hvis den af Ministeriet paatænkte Ordning virkelig gjennemførtes.

ad 2. Det vilde næppe være rigtigt, om Græsk, til hvilket Sprog en Historiker kun behøvede at have Kjendskab, hvis han særlig vilde studere et temmelig begrænset, om end meget vigtigt Felt inden for Historiens hele Omraade, blev opstillet som ligeberettiget Bifag til Historie ved Siden af Latin, som enhver Historiker absolut maatte kunne, da han næsten ikke vilde være i Stand til at studere nogen som helst Del af Historien uden Kundskab i dette Sprog. Man turde sikkert ogsaa paaregne, at de studerende, som idet de valgte Historie til Hovedfag, særlig ønskede at kaste sig over Studiet af Grækenlands, det byzantinske Riges og til Dels ogsaa Roms Historie, altid af egen Drift vilde vælge Græsk til Bifag ved Siden af Latin. Dernæst vilde Fakultetet anse det for det rigtigste, om Latinen som det var foreslaet i Udkastet, i alle Tilfælde skulde fordres som Bifag ved et af de andre Sprog som Hovedfag, ikke blot ved Græsk og Fransk, dels fordi Sprogstudiet af alle nyere Sprog havde udviklet sig i nøje Tilslutning til det latinske Sprogstudium som sin Forudsætning og endnu stadig stod i nøje Forbindelse dermed, dels og fornemlig af Hensyn til Skolernes Tarv. Det vilde jo nemlig i Fremtiden meget let kunne blive Tilfældet, at ikke alene en Skoles Rektor, men ogsaa en af Overlærerne bleve Mænd, hvis Skoleembedsexamina hørte ind under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet; og naar da ikke Latinen var et nødvendigt Bifag til alle de nyere Sprog, kunde der være Fare for, at man kunde komme til at savne de nødvendige Kræfter til Latinundervisningen, som dog endnu bestandig vedblev at være en Hovedside ved Undervisningen i de lærde Skoler, og at særlig dette Fag ikke paa den rigtig fyldestgjørende Maade var repræsenteret blandt Skolens overordnede Lærerpersonele.

ad 3. Fakultetet antog, at Ministeriets Mening var den, ikke at Tysk blot skulde kunne opstilles som Bifag, men at Engelsk ogsaa skulde kunne være Hovedfag; og da mange af dets Medlemmer allerede tidligere vare af samme Anskuelse, og de øvrige alene af Hensyn til Sprogets nærværende Stilling i Skolen mente, at det ikke vilde være nødvendigt nu at opstille det ogsaa som Hovedfag, hvorimod det, hvis Fagets Stilling senere skulde forandre sig, vilde være let at udvide Loven med en i Henhold hertil udarbejdet Paragraf om Fordringerne i Engelsk som Hovedfag, havde Fakultetet nu i sin Helhed frafaldet at foreslaa Engelsk stillet anderledes end Tysk. Fakultetet vedlagde derfor en Afskrift af det Afsnit af det oprindelige Udkast, hvori der var talt om Fordringerne i En-

gelsk som Hovedfag, idet det tilføjede, at Fakultetet i sin Tid havde drøftet dette og var blevet enigt om det i den Form, hvori det her forelaa*).

ad 4. Naar Ministeriet udtalte, at Prøven i de fremmede nyere Sprog burde skærpes derhen, at der af Examinanden fordres praktisk Færdighed i deres Brug, saa vel mundtlig som skriftlig, bemærkede Fakultetet hertil, at dette ogsaa havde været Fakultetets Mening, om den end maaske paa et Par Steder i Udkastet ikke var udtrykt med den tilbørlige Skarphed, saaledes som naar der ved Fransk som Bifag og ved Engelsk var sagt, at der af Examinanden kræves »Færdighed i at udtrykke sig skriftlig og mundtlig om et bekjendt Æmne«. Ved nogle Redaktionsændringer kunde der vel bødes paa denne Mangel ved Udkastet, maaske ved at lade de sidste fire Ord udgaa, som muligvis kunde foranledige Misforstaaelse. Baade ved Fransk og Engelsk som Hovedfag og ligeledes ved Tysk baade som Hovedfag og Bifag forekom det Fakultetet, at denne Fordring var udtrykt med tilstrækkelig Bestemthed.

ad 5. For saa vidt det skulde være Ministeriets Mening, at Geografi alene skulde kunne optræde som Examensfag i den Forbindelse med Naturhistorie, som omtaltes i Nr. 5 af Ministeriets Skrivelse, henstillede Fakultetet, om det ikke af Hensyn til det store historiske Stof, som jo dog udgjorde en væsentlig Bestanddel af Geografien, vilde være rigtigt at tillade, at Geografi ogsaa kunde opstilles som Bifag til Historie, hvorved da Fordringerne i dette Bifag vel maatte bestemmes, som sket var i Udkastet.

ad 7. Fakultetet foreslog følgende Passus tilføjet: »Skoleembedsexamina efter den nye Anordning afholdes første Gang i Sommeren 1884«.

Endelig udtalte Fakultetet, at Ministeriets Spørgsmaal, om det var Udkastets Mening, at en Magisterkonferens i Engelsk i Forening med en Tillægsprøve i to Bifag skulde give den samme Ret som en Skoleembedsexamen, maatte besvares bekræftende, særlig da nu, naar Engelsk blev hævet til et Hovedfag.

Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet (28. Septbr.) — som, da Spørgsmaalet væsentligst angik Geografiens Stilling blandt Fagene, til sine Overvejelser havde tilkaldt Dr. Løffler, der imidlertid havde været forhindret fra at give Møde — udtalte sig paa følgende Maade: Naar Fakultetet under Sagens tidligere Behandling sluttede sig til det af Udvalget fremsatte Forslag om at opstille Geografien som Bifag, da var Grunden dertil den, at det ikke kunde anse Geografien for at være en saa selvstændig Videnskab som de andre Undervisningsfag, eftersom den maatte hente sit Materiale fra alle de forskjellige Grene af Naturvidenskaberne, saa vel som fra Ethnografi, Statistik og Historie. Naturhistorien derimod indtog en hel anden Stilling, idet den ikke blot indbefattede en Gruppe af selvstændige Videnskaber; men skulde Undervisningen deri faa den tilsigtede formale Betydning, maatte Læreren særlig være i Besiddelse af det fornødne Overblik over alle de naturhistoriske Discipliner, eller med andre Ord have anvendt derpaa et saa omfattende Studium, at Examensfordringerne deri vilde kunne stilles lige med dem, der krævedes i de andre Fag. Det burde heller ikke overses, at et grundigt Studium af Naturhistorien, ved Siden af at have direkte Betydning for dette Fag selv, tillige indirekte kom Geografien til gode. Vel var

*) Dette var ligegyldende med selve Anordningens Bestemmelser herom (Afsnit B Nr. 6 I.)

det i høj Grad ønskeligt, at Læreren i Geografi var i Besiddelse af en dybere Indsigt i sit Fag, end hidtil havde været Tilfældet; men Fakultetet var nu, ligesom tidligere, enstemmig af den Formening, at dette vilde kunne naas paa en fuldkommen tilfredsstillende Maade derved, at det nævnte Fag blev opstillet som Bifag til Naturhistorien,

Sammenlignede man enkeltvis Examensfordringerne i det af de to Fakulteter affattede Forslag med dem, der vare fremsatte under Nr. 5 i Ministeriets Skrivelse, da vare de tilsyneladende de samme, saa at det i Realiteten kunde synes at maatte komme ud paa et, om Geografien blev opstillet som Bifag til Naturhistorien eller forenet dermed til et Hovedfag; men Fakultetet maatte dog ubetinget give den først nævnte Ordning af de to Fags indbyrdes Stilling Fortrinet, og det af følgende Grunde. Under de tidligere førte Forhandlinger, baade i Udvalget og senere i Fakultetet, nærede man nogen Betænkelse ved at opstille Naturhistorien som et Hovedfag, da den faktisk indbefatter 3 Videnskabsfag og derved indtager en noget forskjellig Stilling over for de andre Fag ved de nye Skoleembeds-examina; men denne Anomali fremtraadte endnu stærkere, naar et saadant »Hovedfag« skulde omfatte ikke mindre end 4 Fag. En anden og langt betydningsfuldere Betænkelse ved de i Nr. 5 opstillede Examensfordringer fandt Fakultetet deri, at Geografien da vilde blive det egentlige Hovedfag, hvortil Naturhistorien sluttede sig som et Supplement, naagtet denne faktisk indbefattede Grundvidenskaber for Geografien. Der vilde derved bringes megen Uklarhed ind i Betydningen af de enkelte Examensfordringer, naar saaledes en af dem, den matematiske Geografi (a), stillede paa samme Trin som f. Ex. Zoologi (e). Dette kunde let virke skadelig paa Lærerens Studium af Naturhistorien, der burde dyrkes for sin egen og ikke for Geografiens Skyld. Fakultetet gjorde end videre opmærksom paa, at den Maade, hvorpaa Fordringerne i Mineralogi og Geognosi vare omordnede og Faget var indskudt mellem matematisk og fysisk Geografi, let vilde kunne mistydes, som om der mere tilsigtedes en populær end en videnskabelig Tilegnelse af dette Fag.

Hvis nu Ministeriet maatte lægge særdeles Vægt paa, at Naturhistorie og Geografi opstilledes som et Hovedfag, kunde Fakultetet dog ogsaa gaa ind paa denne Ordning, naar blot Vægten blev lagt paa Grundvidenskaberne, saa at Examensfordringerne bleve opstillede paa følgende Maade:

a. i Zoologi	} som angivet i Forslaget under B. Nr. 12 § 1
b. i Botanik	
c. i Mineralogi og Geognosi	
d. i Geografi: matematisk og fysisk Geografi, derunder indbefattet Klimatologi samt politisk (og historisk) Geografi, derunder indbefattet ethnografisk og statistisk Geografi.	

Afsnit B. Nr. 12 § 2 maatte da derefter ændres til: »Examinanden maa derhos godtgjøre, at han særlig har studeret et selvvalgt Afsnit inden for de i § 1 nævnte Grænser, som f. Ex. en større Dyr- eller Plantegrupes Bygning, biologiske og geografiske Forhold eller et af de vigtigere Afsnit af de nordiske Landes Geognosi eller et større Landomraades geografiske, fysiske og kulturhistoriske Forhold, samt gjort sig bekendt med Hovedtrækkene i sin Videnskabs Historie og Udvikling.« End videre maatte da Afsnit C. litr k og l forenes til:

«I Naturhistorie og Geografi som Hovedfag: 5 skriftlige Opgaver, hvoraf der gives 1 i ethvert af de derhen hørende Fag og 1 i det af Examinanden særlig opgivne Afsnit,» ligesom ogsaa Afsnit A. § 4 mbr. 5 maatte ændres til: «Til Naturhistorie og Geografi som Hovedfag slutte sig Fysik og Kemi som Bifag.» Til Ministeriets under Nr. 6 fremsatte Henstilling angaaende Bestemmelserne i Afsnit A. § 7 fandt Fakultetet intet at bemærke.

Skulde man mene, at Geografien ved den her foreslaede Ordning af Fagene alligevel ikke kom til sin fulde Ret, vilde det være mere i Overensstemmelse med Planen for Skoleembedsexaminerne, om der, ved Siden af Faggruppen: Naturhistorie som Hovedfag med Geografi, Fysik og Kemi som Bifag, blev opstillet en anden Gruppe af Fag med Geografi som Hovedfag, hvortil sluttede sig som Bifag: Naturhistorie, Fysik og Kemi, i hvilket Tilfælde da Fordringerne i Naturhistorie maatte nedstemmes. Da Fakultetet ikke ansaa den sidst nævnte Ordning for heldig, fordi der derved vilde tildeles Geografien et for stort og Naturhistorien et altfor lille Omfang i Forhold til disse Fags Betydning for Skoleundervisningen, fandt det ikke Anledning til at fremsætte noget detailleret Forslag i denne Retning.

Fakultetet sammenfattede sluttelig sine Overvejelser saaledes, at det foretrak at opstille Naturhistorien som Hovedfag med Geografi som Bifag, men at det subsidiært ogsaa kunde tiltræde en Ordning, hvorved Naturhistorie og Geografi opstilledes som et Hovedfag, naar blot Vægten lagdes paa Naturhistorien paa den foran angivne Maade.

Konsistorium indsendte under 4. Oktbr. disse tvende Erklæringer, idet det ganske henholdt sig til det af Fakulteterne udtalte.

Paa Grundlag af det fra Universitetets Side forelagte Udkast, i Forbindelse med de Modifikationer som dette ved Forhandling mellem Ministeriet og Universitetet var undergaaet, udarbejdede Ministeriet et Forslag til en Anordning, som med dets allerunderdanigste Forestilling blev forelagt for Hans Majestæt Kongen. Under 25. Oktbr. 1883 udkom derefter følgende

Anordning

Om Indførelse af Skoleembedsexaminer ved Kjøbenhavns Universitet.
A. Om Examensfagene og de Rettigheder, Examinerne give.

§ 1. Der oprettes Skoleembedsexaminer, som omfatte Grupper af følgende Fag: Dansk, Latin, Græsk, Fransk, Tysk, Engelsk, Historie, Matematik, Fysik, Kemi, Astronomi, Naturhistorie og Geografi. § 2. Hver Skoleembedsexamen sammensættes af et Hovedfag og flere Bifag. Hvis et af Sprogene, Historie eller Naturhistorie og Geografi er Hovedfag, blive Bifagene 2 i Tallet; saafremt derimod Matematik eller Fysik er Hovedfaget, bliver der 3 Bifag. § 3. Ethvert af de i § 1 nævnte Fag kan gøres til Hovedfag eller til Bifag, dog med Undtagelse af Naturhistorie og Geografi, som kun kan være Hovedfag, og med Undtagelse af Kemi og Astronomi, der kun kunne være Bifag. § 4. S sammensætningen af Fagene ved en Skoleembedsexamen er dels bunden, dels beror den paa frit Valg. Naar et af de under det filosofiske Fakultet hørende Fag er Hovedfag, skulle de dertil knyttede Bifag alle henhøre under samme Fakultet. Er Latin eller Græsk Hovedfag, skal det andet af de gamle klassiske Sprog være et af de dertil knyttede Bifag; er Fransk eller Historie Hovedfag, skal

Latin, er Dansk, Tysk eller Engelsk Hovedfag, skal Latin eller Græsk slutte sig dertil som det ene Bifag. Til Mathematik som Hovedfag skulle Fysik, Kemi og Astronomi slutte sig som Bifag, og paa lignende Maade blive Mathematik, Kemi og Astronomi at føje som de nødvendige Bifag til Fysik. Ved Naturhistorie og Geografi som Hovedfag tages Fysik og Kemi som Bifag. § 5. Ved enhver Skoleembedsexamen skal Examinanden tillige ved de skriftlige Prøver godtgjøre, at han kan skrive Modersmaalet paa en tilfredsstillende Maade, og der gives ham derfor en Karakter for Behandlingen af dette. § 6. De, der have bestaaet en Skoleembedsexamen, kaldes Candidati magisterii og skulle tillige med dem, der have taget eller tage den filologisk-historiske Skoleembedsexamen, hvilken Examen sidste Gang afholdes i Sommeren 1887, og dem, der have taget eller tage en Magisterkonferens med Mathematik og Fysik som Hovedfag, have den samme Ret til Rektor- og Overlærerembeder ved de lærde Skoler, som nu tilkommer dem, der have taget den filologisk-historiske Skoleembedsexamen. Enhver, der har opnaaet første Karakter til en Skoleembedsexamen, har Ret til at disputere for den filosofiske Doktorgrad. § 7. Theologiske Kandidater, som have taget Embedsexamen med Hovedkarakteren Laudabilis eller Haud illaudabilis primi gradus, ligesom ogsaa de, der have underkastet sig en Magisterkonferens i et af de under det filosofiske Fakultet hørende Skolefag, kunne lade deres Embedsexamen eller Magisterkonferens træde i Stedet for Prøven i et af Hovedfagene ved Skoleembedsexaminerne. Naar de da underkaste sig en Prøve i 2 af de i §§ 1 og 4 nævnte Fag i det Omfang, der er fastsat for dem som Bifag, og saaledes, at der ved Valget af disse Fag følges de i § 4 fastsatte Regler, og naar de bestaa denne Prøve med Karakteren »Admissus«, vinde de samme Ret til at opnaa Skoleembeder som de, der have taget Skoleembedsexamen. Denne Ret tilkommer ogsaa dem, der have underkastet sig en Magisterkonferens i Astronomi eller Kemi, samt polytekniske Kandidater, naar de lade sig prøve ved en af Fakultetet ordnet Tillægsexamen i et af de i det foregaaende nævnte Hovedfag og ved denne opnaa Karakteren »Admissus.« Den samme Ret tilkommer end videre dem, der have underkastet sig en Magisterkonferens i Naturhistorie eller Geografi, naar de lade sig prøve ved en af Fakultetet nærmere ordnet Tillægsexamen, der sammen med Magisterkonferensen udviser de samme Kundskaber som Skoleembedsexamen med Naturhistorie og Geografi som Hovedfag, og ved denne Prøve opnaaet Karakteren »Admissus.« § 8. Skoleembedsexamen efter denne Anordning afholdes første Gang i Sommeren 1884.

B. Examensfordringer.

1. Dansk. I. *Som Hovedfag.* §. 1. Examinanden maa have grundigt Kjendskab til det danske Sprog i dets nuværende Skikkelse og til dets Udviklingshistorie (derunder indbefattet dets Dialekter), forbundet med Indsigt i den nordiske Sproghistorie i det hele og Kjendskab til Grundtrækkene af de indoeuropæiske (jafetiske) Sprogs almindelige Historie og til den sammenlignende Sprogvidenskabs Methode; end videre maa han have nøje Kjendskab til den danske Literaturs Historie i dens hele Udstrækning med de nødvendige Hovedtræk af Folkets og Kulturens Historie. For Oldsprogets Vedkommende kræves der en saadan Indsigt i dets Grammatik og Ordforraad, at Examinanden er i Stand til med Lethed at oversætte et ikke for vanskeligt Stykke af en ikke læst Saga. Han maa tillige

have en klar og sikker Oversigt over den islandske og den gammelnorske Litteratur og Kulturs Historie. Endelig maa han have saa meget Kjendskab til Svensk, at han med Lethed kan læse en Forfatter fra det 19de Aarhundrede, og at han er fortrolig med Hovedpunkterne af Sprogets og Litteraturens Historie.

§ 2. a) Af ældre Dansk opgives som læst: Halvdelen af Eriks sjællandske Lov, mindst 25 Sider af skaanske Lov i Thorsens Udgave, 1 Bog af jyske Lov, Brandts gammeldanske Læsebog. b) Examinanden maa have gjort en enkelt betydeligere Forfatter fra Tiden efter 1700 og hans Stilling i Litteraturen til Gjenstand for særligt Studium. At han med Lethed maa kunne bevæge sig i Litteraturen efter 1500, følger af de i § 1 opstillede Fordringer. c) I Oldsproget opgives som læst: 1) et Udvalg af den ældre Edda, svarende til Halvdelen af de mythiske og Halvdelen af de heroiske Kvad, Gylfaginning, et Udvalg af Skjalde-digtningen af Omfang som Wisens »Carmina Norræna»; 2) af den prosaiske Literatur Heimskringla til Udgangen af Olaf den helliges Saga eller et dertil svarende Udvalg af de historiske Sagaer, Njals Saga eller et dertil svarende Udvalg af de islandske Ættesagaer (Versene, der findes i de her nævnte Prosaskrifter, kræves ikke læste), et Afsnit af Grågäsen, svarende til omtrent 30 Sider i Finsens Udgave af Konungsbók, samt mindst 20 Kapitler af Kongespejlet. II. *Som Bijag.*

§ 1. Der kræves grundigt Kjendskab til dansk Sprog og Literatur fra 1500 til Nutiden. Af ældre Dansk opgives et Pensum, der svarer til de første 85 Sider i Brandts gammeldanske Læsebog og til Halvdelen af Literaturprøverne fra 15de Aarhundrede i denne Bog. § 2. Examinanden maa have saa meget Kjendskab til Oldsproget i grammatikalsk og lexikalsk Henseende, som kan vindes ved en Grammatik af Omfang som Wimmers oldnordiske Formlære til Skolebrug og ved Læsning af et Pensum Prosa og Poesi, der svarer til sammes oldnordiske Læsebog. Desuden maa han have saa megen Indsigt i nyere svensk Sprog og Literatur, at han med Lethed kan læse en Forfatter fra det 19de Aarhundrede.

2. Latin. I. *Som Hovedfag.* § 1. Examinanden skal godtgjøre, at han har en grundig og omfattende grammatikalsk og lexikalsk Kundskab til det latinske Sprog i dets 2 vigtigste Literaturperioder samt Kundskab til Sprogets Historie, støttet til Kjendskab til Grundtrækkene af de indoeuropæiske (jafetiske) Sprogs almindelige Historie og til den sammenlignende Sprogvidenskabs Methode. Han maa vise, at han har Indsigt i Grundsætningerne for Oltidsskrifternes Kritik og Fortolkning, og tillige skal han have vundet en sammenhængende, videnskabelig Oversigt, dels over Oldtidens Historie i Almindelighed, dels over Aandsudviklingens Hovedsider hos Romerne, navnlig den borgerlige Forfatning og Gudelæren samt Litteraturens og Kunstens Historie. § 2. Der skal ved Examen opgives et vist Antal Skrifter af den latinske Literatur, som Examinanden med Omhyggelighed har gennemgaaet under Afbenyttelse af gode Hjælpemidler. Det mindste Pensum, der kan opgives som læst paa denne Maade, er: a. et Udvalg af Ciceros Skrifter, der omfatter c. 600 Kapitler af de didaktiske (filosofiske eller retoriske) Skrifter, omtrent 500 Kapitler af Talerne, 5 Bøger af Brevene eller et i Omfang dertil svarende Udvalg; b. af Sølvalderens ikke-historiske Prosa i alt 100 Sider af en Teubnersk Udgave; c. af historiske Forfattere (fra Cæsar og Sallust indtil Tacitus og Suetonius), saa meget som 15 Bøger af Livius, saaledes at der i det mindste skal læses 5 Bøger af denne Forfatter og 5 fuldstændige Bøger af

Tacitus; d. Vergils Æneide, Horats's Oder, Epoder og Breve og saa meget som den ene Bog af Satirerne, en Komædie af Plautus og en af Terentius samt et Udvalg af andre Digterværker, svarende til omtrent 4 Bøger af Æneiden; e. Et enkelt prosaisk og et poetisk Skrift skal Examinanden opgive som dem, i hvilke han i større Detail har dvælet ved den kritisk-hermenevtiske Behandlings Methode. II. *Som Bifag.* § 1. Examinanden maa have erhvervet sig en sikker Kundskab i det latinske Sprogs Grammatik efter et Omfang som Madvigs større Lærebog, og han maa have en Oversigt over den latinske Literaturhistorie og de romerske Antikviteter i det mindste efter en Maalestok som den, der er givet ved Tregders og Bojesens Lærebøger heri, samt endelig kjende Oldtidens Historie i et Omfang, der svarer til Thriges større Lærebog. § 2. Examinanden skal opgive som læst: a. af Ciceros Taler et Udvalg, der i Omfang svarer til de af Madvig udgivne 10 Taler, og af didaktisk Prosa saa meget som samme Forfatters Skrift *de officiis* og et Par Bøger af hans Breve samt ca. 50 Sider (i en Teubnersk Udgave) af Seneca, Quintilian eller Plinius den yngre; b. af historisk Prosa Cæsars Gallerkrig, Sallusts Catilina og Jugurtha samt 2 større Bøger af Livius og 2 af Tacitus; c. 4 Bøger af Vergils Æneide, 4 Bøger af Ovid, Horats's Breve og 2 Bøger af Oderne, en Komædie af Plautus eller Terentius og c. 1000 Vers af Madvigs Anthologi

3. Græsk. I. *Som Hovedfag.* § 1 *mutatis mutandis* som § 1 ved Latin som Hovedfag. § 2. Der skal ved Examen opgives et vist Antal Skrifter af den græske Literatur, som Examinanden med Omhyggelighed har gennemgaaet under Afbenyttelse af gode Hjælpemidler, nemlig mindst: a. af den joniske Literatur i alt 36 Sange af Homers Iliade og Odysse samt 4 Bøger af Herodot; b. af attisk Prosa 2 Bøger af Thukydidens, 200 Textsider i Teubners Udgave af Plato, 1 af Xenophons 3 større Skrifter og af Talerne saa meget som Æschines's og Demosthenes's Taler om Kransen; c. af Poesi uden for Homer 2 Tragedier og 1 Komædie samt 1000 Vers af et anthologisk Udvalg af Lyrikere, blandt hvilke Pindar og Theokrit ikke maa savnes; d. af den græske Literatur efter Alexander den store et Pensum, der kan gjælde for at svare til et af de større xenophonteiske Værker; e. et enkelt prosaisk og et poetisk Skrift skal Examinanden opgive som dem, i hvilke han i større Detail har dvælet ved den kritisk-hermenevtiske Behandlings Methode. II. *Som Bifag.* § 1. Examinanden maa have vundet Sikkerhed ikke blot i det græske Sprogs Formlære, men ogsaa i Kjendskab til alle vigtigere Sætninger af Syntaxen, og han maa have tilegnet sig en Oversigt over græsk Literaturhistorie og Gudelære i et Omfang som det, der er givet ved Tregders Lærebøger, samt over de græske Antikviteter i den Maalestok, som Bojesens Lærebog viser, og han maa kjende Oldtidens Historie i et Omfang, der svarer til Thriges større Lærebog. § 2. Som læst af græske Forfatteres Skrifter opgives: a) af jonisk Literatur 12 Bøger af Homer samt 2 større Bøger af Herodot; b) af attisk Literatur 4 Bøger af Xenophons Anabasis, 2 Bøger af samme Forfatters Mindeskrift om Sokrates, Platons Apologi og Kriton samt 1 af dennes større Dialoger, endelig 1 Tragedie af Sophokles eller Euripides.

4. Fransk. I. *Som Hovedfag.* § 1. Examinanden skal godtgjøre Indsigt i Hovedtrækkene af Sprogets Udviklingshistorie fra de ældste Tider i For-

bindelse med Kjendskab til Grundtrækkene af de indoeuropæiske (jafetiske) Sprogs almindelige Historie og til den sammenlignende Sprogvidenskabs Methode. Han skal fremdeles vise grundig og omfattende Kundskab i Sprogets Grammatik tillige med praktisk Færdighed i at bruge det baade skriftlig og mundtlig. Ligeledes maa Examinanden lægge Evne for Dagen til at forstaa en ikke læst Text af en Forfatter fra Tiden efter det 17. Aarhundredes Begyndelse, og foruden at han maa have en Oversigt over den franske Nationalliteraturs Historie, fordres der Kjendskab hos ham til de Kulturtilstande og de Hovedpunkter i Folkets Historie, der danne Baggrunden for Literaturen. § 2. a) Som Grundlag for Studiet af Oldfransk og det franske Sprogs Forhold til Latin skal opgives som læst: »Les plus anciens monuments de la langue française» samt anden Text af Omfang som Aucassin et Nicolette eller et tilsvarende Kvantum af en Krestomathi, f. Ex. den af Karl Bartsch udgivne. Hvad der opgives, maa ikke være yngre end Joinvilles Tid. b) Af Fransk fra det 16. Aarhundrede skal opgives 100 Sider af en Krestomathi, f. Ex. Darmesteter & Hatzfeld: Le seizième siècle en France eller et i Kvantum tilsvarende Afsnit af en Forfatter fra dette Aarhundrede. c) Af den franske Literatur fra Begyndelsen af 17. Aarhundrede indtil vore Dage kræves nøje Kjendskab til de fremragende Forfattere, saaledes at Examinanden maa have læst i det mindste Skrifter af 10 Forfattere fra forskjellige Tider og af forskjellige Stilarter, dels i Prosa, dels i Poesi. Desuden skal han af det 17. eller 18. Aarhundredes Literatur særlig have studeret en enkelt Forfatter eller et passende Udvalg af flere i et Omfang af omtrent 400 store Oktavsider, og han skal end videre opgive et enkelt prosaisk Skrift af en Forfatter i det 19. Aarhundrede med indgaaende Kjendskab til denne Forfatters Stilling i Literaturen. d) Den franske Nationalliteraturs Historie skal læses efter et Omfang som det, der er givet ved Demogeots Literaturhistorie. II. *Som Bifag.* § 1. Der kræves Sikkerhed i Sprogets Grammatik i Forbindelse med praktisk Færdighed i at udtrykke sig skriftlig og mundtlig samt Evne til at forstaa en ikke læst prosaisk Text af en Forfatter fra Tiden efter det 17. Aarhundredes Begyndelse. Ogsaa skal Examinanden godtgjøre Kundskab til den franske Literaturhistorie i det 16de og følgende Aarhundreder med kortere Overblik over den ældre Tids Literaturhistorie. § 2. a) Examinanden skal med Hensyn til Literaturen fra 16. Aarhundrede opgive det samme, som kræves, naar Fransk er Hovedfag. b) Af Literaturen fra 17. Aarhundredes Begyndelse til vore Dage kræves det samme Kjendskab til de fremragende Forfattere, som hvis Faget er Hovedfag, og der skal opgives som særlig læst et enkelt prosaisk Skrift fra det 19. Aarhundrede med indgaaende Kjendskab til vedkommende Forfatters Stilling i Literaturen. c) Literaturhistorien fra det 16de Aarhundrede af opgives læst i et Omfang som efter Demogeots Haandbog.

5. Tysk. I. *Som Hovedfag.* § 1. Der kræves af Examinanden Indsigt i Hovedtrækkene af Sprogets Udviklingshistorie fra de ældste Tider i Forbindelse med Kjendskab til Grundtrækkene af de indoeuropæiske (jafetiske) Sprogs almindelige Historie og til den sammenlignende Sprogvidenskabs Methode. Han skal have grundig og omfattende Kundskab i Sprogets Grammatik tillige med praktisk Færdighed i at bruge det baade skriftlig og mundtlig, saaledes at han skarpt har klaret sig Forskjellen mellem tysk og dansk Sprogbrug. Ikke mindre maa

han vise Evne til at forstaa en ikke læst Text af en Forfatter fra Tiden efter Luther (denne inkl.), og der fordres Kjendskab til de Kulturtilstande og de Hovedpunkter i Folkets Historie, der danne Baggrunden for Literaturen i denne Tid. Hertil maa føjes Kundskab til den tyske Literaturs Historie og et vist Kjendskab til de vigtigste tyske Dialekter. § 2. a) Som Grundlag for Studiet af ældre Tysk og dettes Udviklingshistorie skal af Gothisk læses saa meget som Fragmenterne af Lukas's Evangelium, og af W. v. Wackernagels Deutsches Lesebuch Afsnittet »Althochdeutsch« (til 1100) samt en Tredjedel af Afsnittet »Mittelhochdeutsch«. b) Som Støtte for den Færdighed og Indsigt, der kræves i det tyske Sprog fra dets Udviklingstid efter Luther (inkl.), skal der med Hensyn til Tiden indtil Midten af 18de Aarhundrede læses saa meget som de herhen hørende Afsnit af Wackernagel: Deutsches Lesebuch. c) Af Literaturen fra Midten af 18de Aarhundrede indtil Nutiden maa Examinanden have læst i det mindste Skrifter af 10 af Hovedforfatterne fra forskellige Tider og af forskellige Stilarter, dels i Prosa, dels i Poesi. Desuden skal han særlig have studeret et enkelt større Skrift af en Forfatter fra dette Tidsrum med indgaaende Kjendskab til denne Forfatters Stilling i Literaturen. d) Læsning i de vigtigste Dialekter skal godtgjøres ved, at Examinanden opgiver som læst: Hebel: Allemännische Lieder og Groths Quickborn eller et tilsvarende Kvantum af andre Forfattere i de Hoveddialekter, som repræsenteres ved de her nævnte tvende Skrifter. e) Literaturhistorie skal læses i et Omfang som A. F. C. Vilmar: Geschichte der deutschen Nationalliteratur. II. *Som Bijag.* § 1. Der kræves Sikkerhed i Kundskab til Sprogets Grammatik i Forbindelse med praktisk Færdighed i at bruge Sproget i Skrift og Tale og Evne til at forstaa en ikke læst prosaisk Text af en Forfatter fra Tiden efter Luther (inkl.), desuden Kjendskab til Plattysk og, at Examinanden kjender Hovedtrækkene af den tyske Literaturhistorie. § 2. a) Examinanden skal opgive som læst fra Tiden efter Luther (inkl.) det samme, som læses, naar Tysk er Hovedfag. b) Af Plattysk opgives af Poesi og Prosa saa meget som Groths Quickborn. c) Literaturhistorie skal være læst i et Omfang som det, der er givet ved Abrahams's Lærebog heri.

6. Engelsk I. *Som Hovedfag.* § 1. Examinanden skal godtgjøre Indsigt i Sprogets Udviklingshistorie fra de ældste Tider (saaledes som f. Ex. fremstillet i R. Morris Historical outlines of English accidence) samt Kjendskab til Grundtrækkene i de indoeuropæiske (jafetiske) Sprogs almindelige Historie og til den sammenlignende Sprogvidenskabs Methode. Fremdeles kræves der, at han har grundig og omfattende Kundskab i Sprogets Grammatik tillige med praktisk Færdighed i at bruge det baade skriftlig og mundtlig. Ligeledes maa han vise Evne til at forstaa en ikke læst Text af en Forfatter fra Tiden efter Shakespeare (denne inkl.), og han maa have Kjendskab til de Kulturtilstande og de Hovedpunkter i Folkets Historie, der danne Baggrunden for Literaturen i denne Tid. Hertil maa føjes Kundskab til den engelske Literaturhistorie og et vist Kjendskab til de Dialektformer af forskjellig Art, der fremtræde i Literaturen ved Siden af Normal sproget (skotsk og amerikansk). § 2. a) Som Grundlag for det historiske Studium af Sproget skal af Angelsaxisk læses saa meget som L. C. Müllers »Collectanea anglo-saxonica«, baade Prosa og Poesi, og af Engelsk fra Tiden mellem 1150 og Midten af det 16de Aarhundrede saa meget som 100 Sider af Morris' og Skeats's

»Specimens of Early English« eller et tilsvarende Afsnit af en enkelt Forfatter.

b) Af den engelske Literatur fra Slutningen af det 16de Aarhundrede indtil vore Dage kræves nøjere Kjendskab til de fremragende Forfattere, saaledes at Examinanden maa have læst i det mindste Skrifter af 10 Forfattere af forskellige Stilarter, dels i Prosa, dels i Poesi. Desuden skal han særlig have studeret mindst et Drama af Shakespeare og af det 17de og 18de Aarhundredes Literatur en enkelt Forfatter eller et passende Udvalg af flere i et Omfang af omtrent 400 større Oktavsider; han skal end videre opgive et større Skrift af en Forfatter i det 19de Aarhundrede med indgaaende Kjendskab til denne Forfatters Stilling i Literaturen.

c) Den engelske Literaturs Historie læses i et Omfang som f. Ex. W. Spalding »The History of English Literature«. II. *Som Bijag.* § 1. Der kræves Sikkerhed i Sprogets Grammatik i Forbindelse med praktisk Færdighed i at udtrykke sig skriftlig og mundtlig og Evne til at forstaa en ikke læst prosaisk Text af en Forfatter fra Tiden efter Shakespeare. Ogsaa skal Examinanden godtgjøre Kundskab til den engelske Literaturhistorie fra Midten af det 16de Aarhundrede af, med kortere Overblik over de to foregaaende Aarhundreders Literaturhistorie. § 2.

a) Af den engelske Literatur fra Slutningen af det 16 Aarhundrede indtil vore Dage kræves nøjere Kjendskab til de fremragende Forfattere, saaledes at Examinanden maa have læst i det mindste Skrifter af 10 Forfattere af forskellige Stilarter, dels i Prosa, dels i Poesi. Derhos skal der opgives som særlig læst et Drama af Shakespeare og et enkelt større Skrift fra det 19de Aarhundrede med indgaaende Kjendskab til vedkommende Forfatters Stilling i Literaturen. b) Literaturhistorien fra Midten af det 16de Aarhundrede, læses i et Omfang som f. Ex. W. Spalding »The History of English Literature«,

7. Historie. I. *Som Hovedfag.* § 1. Der kræves af Examinanden, at han har en klar og paalidelig Oversigt over den almindelige Historie, hvorunder indbefattes Kjendskab til Hovedtrækkene af den almindelige Literatur- og Kulturhistorie. Som nødvendige Led i Kulturhistorien fremhæves Grundtrækkene af den almindelige Statsrets og af de vigtigere nationaløkonomiske Systemers Udvikling i den nyere Tid. § 2. Mere indgaaende Kundskab skal Examinanden godtgjøre i Nordens Historie, der maa læres i et Omfang, som samlet omtrent svarer til Allens Haandbog i Fædrelandets Historie, og saaledes, at der lægges særlig Vægt paa, hvad der vedrører Danmarks indre Udvikling, fremdeles i Oldtidens eller et af de store moderne Landes Historie (Frankrigs, Englands og Tysklands), som maa læres i et lignende Omfang. § 3. Desuden skal der til Prøven opgives en enkelt Periode som særlig lært, saaledes at Examinanden kan vise, at han dels i Almindelighed har Kundskab om de Kilder, paa hvilke Kjendskabet til dette Tidsrum hviler, dels ikke blot har gjort sig bekendt med de nyere videnskabelige Behandlinger af Perioden, men ogsaa har sat sig ind i de vigtigste Kilder. Som Exempler paa Omfanget af saadanne Perioder kan nævnes Grækenlands Historie fra 479—404 og fra 404—338, Røms Historie fra Forbundsfælleskrigen til 44 f. Chr., de juliske Kejseres Historie eller Tiden fra Diocletian til Julians Død, Valdemarernes Tid fra 1157—1241, Danmark-Norges Historie fra 1660—1699, Sveriges fra 1632—1697, Frankrigs Historie under Ludvig XIII, England fra 1629—1660 eller fra 1760—1801, Kejser Frederik II. af Tyskland, Nederlandene under deres Kamp mod Filip II, Frederik II af Preussen. § 4. Endelig skal

Examinanden godtgjøre, at han har Kundskab om den historiske Gransknings Væsen, den historiske Fremstillings forskjellige Arter samt passende Kjendskab til de historiske Hjælpevidenskaber og deres Anvendelse. Det opfattes som en Selvfølge, at enhver, der studerer Historie, søger at uddanne sit historiske Syn og sin Sans for historisk Fremstilling ved Læsning af fremragende historiske Skribenters Arbejder i forskjellige Retninger. II. *Som Bifag*. Fordringerne ere her de samme, som ere angivne under §§ 1 og 2, naar Faget er Hovedfag.

8. *Mathematik*. I. *Som Hovedfag*. Examinanden skal godtgjøre grundig Kjendskab til: § 1. a) Arithmetik, Algebra og ren Analyse, indeholdende højere Algebra og Funktionslære, Differentiation og Integration med uendelige smaa og med endelige Differenser; b) Geometri, nemlig foruden Plangeometri, Stereometri og Trigonometri, analytisk Geometri, saa vel med Parallelkoordinater, og polære Koordinater, som med de to Trekantkoordinatsystemer og ren Geometri, indeholdende Læren om projektive Egenskaber og om grafisk Fremstilling af Former i Rummet ved Projektion; c) rationel Mekanik; d) et kort Omrids af Matematikens Historie, i Forbindelse med hvilket Examinanden maa have gjort sig direkte bekendt med Euklids Elementer og Descartes' Geometri. Særligt Studium af elementære Lærebøger, saa vel danske som fremmede, forudsættes. § 2. Fremdeles maa han specielt have studeret et selvvalgt Afsnit inden for de oven nævnte matematiske Hoveddiscipliner eller angaaende andre dertil knyttede videre Udviklinger i særlige Retninger, hvorved navnlig fordres indgaaende Studium af en eller flere fremragende Forfatteres Arbejder, vedrørende saadanne Afsnit. II. *Som Bifag*. Der kræves Kundskab til: a) Arithmetik, Algebra og ren Analyse, indeholdende Hovedsætninger af den højere Algebra og Funktionslære, Differential- og Integralregning; b) Plangeometri, Stereometri og Trigonometri, analytisk Geometri med retvinklede og polære Koordinater, saa vel i Planen som i Rummet, og Elementer af den deskriptive Geometri; c) rationel Mekanik. Særligt Studium af de elementære Lærebøger, navnlig de danske, forudsættes.

9. *Fysik*. I. *Som Hovedfag*. § 1. Der fordres af Examinanden en matematisk Begrundelse af de fysiske Love. Omfanget er det, der gives i enhver større Lærebog, nemlig: a) Mekanisk Fysik: Legemernes almindelige Egenskaber, Kræfternes Sammensætning og Opløsning; faste Legemers, Vædskers og Luftarters Ligevægt, derunder indbefattet Haarrørs-virkning og Diffusion; faste Legemers, Vædskers og Luftarters Bevægelse samt Bølgebevægelse og Akustik. b) Optik: Lysets Tilbagekastning, Brydning, Farveudspredelse (Spektralanalyse), Interferens, Plansætning og kemiske Virkninger. Meteorologisk Optik. Lysets Theori. c) Varmelære: Legemernes Udvildelse, Smeltning og Fordampning. Dampenes Tryk og Tæthed. Straalevarme og ledet Varme. Varmefylde. Varmens mekaniske Ækvivalent. d) Magnetisme: Grundfænomener, Maaling af de magnetiske Kræfter, Jordens magnetiske Forhold. e) Elektricitet ved Fordeling og Meddeling. Berøringselektricitet. Den elektrolytiske Lov. Den elektriske Strøms magnetiske Virkninger og deres Love. Induktion. f) Oversigt over Fysikens Historie. g) Der fordres af Examinanden, at han har skaffet sig Færdighed i at foretage de vigtigste fysiske Forsøg, og at han kan gjøre Rede for de væsentlige fysiske Instrumenters Indretning i det enkelte. Behandlingen af Fysiken bør være omtrent som i Holtens avtograferede Forelæsninger over mekanisk og kemisk Fysik samt hans Optik, eller ogsaa som i Wüll-

ners Fysik. § 2. Examinanden maa særlig have sat sig ind i et selvvalgt Afsnit inden for de i § 1 nævnte Grænser, som f. Ex Virksomhedernes Omsætning, Bølgebevægelse, fysisk Optik, Maaling af Varmemængder, Elektrostatik eller Elektrodynamik. II. *Som Bifag.* Kjendskab til de i det foregaaende under a—e anførte Afsnit, men i mindre Omfang, omtrent som i Christies Lærebog i Fysik, og der fordres kun saa megen matematisk Begrundelse, som kan gives ved den i Skolernes matematisk-naturvidenskabelige Afdeling meddelte elementære Matematik. Ogsaa i det Tilfælde, at Fysiken er Bifag, bør Examinanden kunne godtgjøre, at han har Kjendskab til de fysiske Apparaters Indretning i det enkelte og Øvelse i at kunne anstille saadanne Forsøg, som bør kunne fordres af Læreren i Fysik i en lærd Skole.

10. Kemi. Examinanden bør have Kjendskab til de oftest forekommende Grundstoffer og Forbindelser, som have Betydning for en fyldigere Opfattelse af de vigtigste kemiske Fænomener, samt de vigtigste naturlig forekommende organiske Forbindelser. End videre fordres der ogsaa saa meget Kjendskab til den kemiske Analyse, at han kan foretage en kvalitativ Undersøgelse af et ikke meget sammensat uorganisk Stof (ligesom ved den medicinske Forberedelses Examen).

11. Astronomi. Examinanden skal prøves i udvalgte Hovedsætninger af: a) sfærisk Astronomi, b) theoretisk Astronomi, c) Astrofysik, d) Interpolationsregning og e) Sandsynlighedsregning, hver Post i saa stort et Omfang, som kan foredrages i et Semester med højst 2 Timer ugentlig.

12 Naturhistorie og Geografi. § 1. Der skal godtgjøres: a) i Zoologi en paa sammenlignende Anatomi, Udviklingshistorie og Fysiologi grundet Oversigt over Dyreriget, forbundet med et større Kjendskab til den nordiske Fauna, navnlig de højere Dyr, og til de vigtigste Træk af Dyrenes geografiske Udbredelse; b) i Botanik en paa Morfologi, sammenlignende Anatomi og Fysiologi grundet Udsigt over Planteriget, forbundet med et speciellere Kjendskab til Landets Flora, navnlig de højere Planter, samt til de større Træk af Plantegeografien; c) i Mineralogi en paa Krystallografi, Fysik og Kemi grundet Udsigt over Mineralriget, almindelige Kundskaber i Jordklodens Udviklingshistorie, samt nøjere Kjendskab til de skandinaviske Landes Geognosi; d) i Geografi: matematisk og fysisk Geografi, derunder indbefattet Klimatologi og Meteorologi, samt politisk (og historisk) Geografi, derunder indbefattet ethnografisk og statistisk Geografi. § 2. Examinanden maa godtgjøre, at han særlig har studeret et selvvalgt Afsnit inden for de i § 1 nævnte Grænser, som f. Ex. en større Dyr- eller Plantegrupes Bygning, biologiske og geografiske Forhold eller et af de vigtigere Afsnit af de nordiske Landes Geognosi eller et større Landomraades geografiske, fysiske og kulturhistoriske Forhold, samt gjort sig bekendt med Hovedtrækkene i sin Videnskabs Historie og Udvikling.

C. Bestemmelser om Examens Afholdelse

§ 1. Examen holdes, ligesom alle andre Embedsexaminer ved Universitetet, 2 Gange om Aaret. Examinationen foretages af Universitetslærerne i vedkommende Fag, under Tilstedeværelse af to undervisningskyndige Censorer. § 2. De Hovedkarakterer, der gives, ere Laudabilis, hvortil kan føjes Tillæget et quidem egregie, samt Haud illaudabilis. Ved Fastsættelse af Karakterernes Værdi følges Pointsberægning. § 3. Examen er i alle Fag dels skriftlig, dels mundtlig. Den mundtlige Prøve finder Sted ved Examination, den skriftlige ved Udarbejdelse af

Afhandlinger under Opsyn, hver med 4 Timer til at besvare den stillede Opgave. I Kemi træder en praktisk Prøve i Stedet for den skriftlige Besvarelse. § 4. De skriftlige og praktiske Prøver fastsættes saaledes: A. *I Dansk*. I. Som Hovedfag. To exegetiske Opgaver, den ene af den ældre danske Literatur (før 1500), den anden af den islandsk-norske Oldliteratur, fremdeles 2 Afhandlinger over Æmner af Sprog-, Literatur- eller Kulturhistorie. II. Som Bifag. En exegetisk Opgave (i et læst Stykke af den islandske eller gammeldanske Literatur) og en Opgave i dansk Literaturhistorie efter 1500. B. *I Latin*. I. Som Hovedfag. En latinsk Stil, 2 exegetiske Opgaver (en i et læst, en i et ikke læst Forfattersted), 1 Opgave i en af Bidisciplinerne (Antikviteter, Literaturhistorie, Grammatik osv.) II. Som Bifag. Stil og Version efter et ikke læst Forfattersted. C. *I Græsk*. I. Som Hovedfag. En let græsk Stil, 2 exegetiske Opgaver (en i et læst, en i et ikke læst Forfattersted), 1 Opgave i en af Bidisciplinerne (Antikviteter, Literaturhistorie, Grammatik osv.) II. Som Bifag. To Versioner, den ene efter et læst Forfattersted med de nødvendige Forklaringer, den anden efter et ikke læst Forfattersted. D. *I de nyere fremmede Sprog*. I. Som Hovedfag. To Versioner med nødvendige Forklaringer (efter et læst og et ikke læst Forfattersted), samt to Afhandlinger over Æmner af Sprog-, Literatur- eller Kulturhistorie, den ene affattet i selve det vedkommende Sprog. II. Som Bifag. En Stil og en Version (efter et ikke læst Forfattersted). E. *I Historie*. I. Som Hovedfag. Fire Opgaver, hvoraf mindst en tages af den særlig studerede Periode. II. Som Bifag. En Opgave i almindelig Historie og en i de Partier af Historien, hvortil der kræves mere indgaaende Kundskab. F. *I Matematik*. I. Som Hovedfag. Fire Opgaver, tagne af forskellige under dette Fag hørende Discipliner. II. Som Bifag. To Opgaver. G. *I Fysik*. I. Som Hovedfag. Fire Opgaver, tagne af forskellige under dette Fag hørende Discipliner. II. Som Bifag. To Opgaver. H. *I Kemi*. En kvalitativ Analyse af et uorganisk Stof. Til Udførelsen deraf kan bruges 8 Timer, og Besvarelsen ledsages af en kort Beretning om Fremgangsmaaden. I. *I Astronomi*. En skriftlig Opgave. K. *I Naturhistorie og Geografi*. Fem skriftlige Opgaver, hvoraf 1 i hver af de fire under dette Fag hørende Discipliner og 1 i det af Examinanden særlig opgivne Afsnit. § 5. Der gives en Karakter for hver skriftlig Opgave og praktisk Prøve, saaledes at disses samlede Tal bliver 8. Men dertil føjes endnu en niende Karakter for Behandlingen af Modersmaalet. § 6. Karaktererne for den mundtlige Prøve beregnes saaledes, at den mundtlige og den skriftlige Del af Examen faa lige Vægt.

D. Uddannelse til praktisk Lærergjerning og Prøver heri.

§ 1. Enhver, der har taget en af oven nævnte Skoleembedsexaminer, skal før sin Ansættelse i et Skoleembede have gennemgaaet et Prøvekursus for theoretisk og praktisk at modtage den endelige Uddannelse til Lærergjerningen. § 2. Den theoretiske Vejledning gives ved et Kursus i Pædagogik, som tilendebringes i højst 4 Timer ugentlig i et Semester, Examinatorier og Skriveøvelser deri indbefattede. Dette Kursus kan gennemgaaes saa vel forinden som samtidig med det praktiske. Den, som søger en Lærerstilling, maa vedlægge ved sin Ansøgning Bevis for flittig at have fulgt Foredragene og ved Examinatorier og Øvelser lagt gode Kundskaber for Dagen. § 3. Den praktiske Vejledning modtager Kandidaten i Løbet af et halvt Aar ved en større offentlig Skole, efter nærmere Bestem-

melse af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet paa den af Rektor og vedkommende Faglærere fastsatte Maade. Kandidaten er pligtig til at være tilstede ved Undervisningen i de Fag og de Klasser, som saaledes bestemmes for ham, og til at deltage i Forhandlinger angaaende Undervisningen i de af ham valgte Fag. Han skal have Lejlighed til selv i Faglærernes Nærværelse at undervise i sine Fag i saadant Omfang, at han i Løbet af et halvt Aar faar undervist i alt 4 Uger i hvert Fag, dog aldrig mere end 6 Timer om Ugen. Faglæreren skal meddele ham enhver Bemærkning om hans Undervisning, der maatte være Anledning til at gjøre, baade anerkjendende og udsættende. § 4. Efter tilendebragt Prøvetid kan Kandidaten forlange at aflægge Prøve for tre Censorer, Skolens Rektor, vedkommende Faglærer og en af Ministeriet beskikket undervisningskyndig Mand. Kandidaten skal da i Løbet af 14 Dage undervise en Klasse i de af ham valgte Fag, hvorpaa Censorerne, efter at have overværet Undervisningen to Timer i hvert Fag, afgive en Kjendelse om hans praktiske Lærerdugtighed efter en bestemt Formular. § 5. Det oven nævnte Prøvekursus kan med Hensyn til den praktiske Uddannelse bortfalde, saafremt en Kandidat har virket mindst 2 Aar ved en Skole og lader sin Færdighed i Undervisning undersøge af en Examenskommission paa den i § 4 nævnte Maade. Denne Examenskommission sammensættes af 3 dertil af Ministeriet beskikkede undervisningskyndige Mænd.

Da der til Gjennemførelsen af Anordningen i Enkelthederne, for saa vidt Prøvernes Afholdelse vedkom Universitetet, endnu stod tilbage, dels at tage Bestemmelse om Ordningen af Censorforretningerne, Afsnit C. § 1. jfr. Afsnit A. § 7, dels at træffe Foranstaltning til Afholdelsen af det i Afsnit D. § 2 til Kandidaternes Vejledning til praktisk Lærergjerning foreskrevne Kursus i Pædagogik, dels endelig at fastsætte Pointstallene i Følge Afsnit C. § 2 for de forskjellige Hovedkarakterer, tilskrev Ministeriet under 13 Novbr. Konsistorium herom, idet det bemærkede følgende.

Hvad det første Punkt angik, forekom det Ministeriet, at den for Universitetets Embedsexaminer i Almindelighed fulgte Fremgangsmaade, for et begrænset Tidsrum at beskikke faste Censorer med et aarligt Honorar til Besørgelse af Censuren, med Hensyn til de indførte Skoleembedsexamina strax vilde støde paa den Vanskelighed, at den Kandidaterne inden for Anordningens Forskrifter givne Valgfrihed ved Sættningen af Fagene ved de Prøver, de agtede at underkaste sig, gjorde det umuligt forud for et bestemt, til faa Aar begrænset Tidsrum at beregne, i hvilket Omfang Censuren vilde falde i de enkelte Fag eller Arbejdet paa de enkelte Censorer. Under den Tilfældighed, som Censorerne's Arbejde af denne Grund vilde være underkastet, vilde et forud bestemt, mulig endog ligeligt Honorar for alle Censorerne føre til Ubillighed og næppe lade sig forene med berettigede Krav. Desuden syntes det at maatte være af Vigtighed, hvor Examensfagene til de enkelte Tider kunde gruppere sig saa forskjelligt, at have saa vidt muligt frie Hænder ved Tilkaldelsen af Censorerne i de enkelte Examensterminer og fra først af at anlægge selve Censorordningen derefter. Væsentligst af disse Hensyn vilde det ved disse Skoleembedsexaminer formentlig være det heldigste og mest formaalstjenlige at opgive Beskikkelsen af faste Censorer, men derimod, i Lighed med, hvad der var indført ved Afgangsexamen for studerende, at tilkalde

Censorer i hver Examenstermin til de Prøver; der vare anmeldte, og honorere Censorerne med et bestemt Vederlag for hver endelig Karakter i hvert enkelt Fag, der af dem behøvedes, foruden i fornødent Fald Rejseomkostninger og Diæter. Herom begjærede Ministeriet saa vel Konsistoriums som det filosofiske og det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultets Erklæring. Derhos begjærede Ministeriet en Beregning over den forøgede Udgift, som Udvidelsen af Censorforretningerne ved de indførte nye Examinere vilde medføre, kalkulatorisk anslaaet efter Antallet af Fagene ved Prøverne i det hele, alt saa vidt søm en Beregning lod sig gjøre i Øjeblikket, da Erfaring ganske manglede om, hvorledes Prøverne vilde stille sig baade i Sammensætning og Antal. Kun bemærkede Ministeriet, at da det maatte ventes, at Antallet af Kandidater til filologisk-historisk Skoleembedsexamen, der skulde afholdes sidste Gang i 1887, i de tilbage staaende Examensterminer vilde vise sig aftagende og ringe, forudsatte det, at de nuværende faste Censorer vilde i deres Funktionstid, som udløb med Examen i Jan. 1885, kunne benyttes ved de nye Examinere ved Censuren af de Fag, som allerede hørte under deres Omraade.

Med Hensyn til det andet Punkt, det i Anordningens Afsnit D. § 2 foreskrevne Prøvekursus, antog Ministeriet det som forudsat under de Anordningen forudgaaende Forhandlinger, at de under dette hørende Forelæsninger med Examinatorier og Skriveøvelser vilde blive overtagne af en af Universitetslærerne i Filosofi, hvorfor Konsistorium anmodedes om herom at forhandle med det filosofiske Fakultet. Det vilde da kunne tages under nærmere Overvejelse, hvorvidt der for Overtagelsen af disse Forelæsninger blev at tilstaa noget særligt Honorar, hvilket Ministeriet kun havde tænkt sig nødvendigt for det Tilfælde, at Forholdene mod Formodning skulde medføre, at Forelæsningerne maatte søges afholdte af en dertil antaget Docent uden for Universitetets Lærerpersonele. Endelig begjærede Ministeriet Forslag til den manglende Bestemmelse om Pointstallene for de forskjellige Hovedkarakterer, Anordningens Afsnit C. § 2.

Under 10. Decbr. indsendte Konsistorium de af det filosofiske og det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet herom afgivne Erklæringer. Det filosofiske Fakultet udtalte sig (4 Decbr.) — efter at Sagen havde været forhandlet af det i sin Tid nedsatte Udvalg, der havde optaget Docent Sundby som Medlem i Stedet for afd. Prof. Oppermann — paa følgende Maade:

Hvad angik Spørgsmaalet om Beskikkelsen af Censorer og disses Lønning, mente Fakultetet med Ministeriet, at Censorerne ikke burde lønnes med et aarligt Honorar, men maatte have en Godtgjørelse, der beregnedes efter Deltagelsen i den enkelte Examen. Det vilde formentlig være et passende Honorar, naar Censur i et Hovedfag lønnedes med 40 Kr. og i et Bifag med 20 Kr., dog saaledes, at der i Kemi og Astronomi, hvor Prøverne ere mindre, og der kun er en skriftlig (eller praktisk) Prøve, kun burde gives et Honorar paa 10 Kr. Der burde ikke gives mindre Honorar for et Arbejde, der krævede en betydelig videnskabelig Indsigt og ved nogle af de skriftlige Specimina vilde kunne gjøre det nødvendigt for Censur at bruge ikke saa ringe Tid, for at han kunde fælde en paalidelig Dom. I Følge den saaledes foreslaaede Størrelse af Honoraret vilde hver Examinand koste i Censur 160 Kr. (80 Kr. til hver af de 2 Censorer), saaledes at der for hver Karakter vilde blive betalt den enkelte Censur 5 Kr., alene med Undtagelse af Karakteren for Behandlingen af Modersmaalet, for hvilken intet Honorar burde ydes, da det ikke krævede særligt Arbejde at bedømme denne.

Naar Ministeriet forudsatte, at de tvende Mænd, der for Øjeblikket fungerede som Censorer ved den filologisk-historiske Embedsexamen, i den tilbage staaende Del af deres Funktionstid tillige kunde fungere ved de nye Skoleembedsexamina i de Fag, der faldt sammen med dem, hvori de nu vare Meddommere, kunde dette ganske sikkert ske ved Latin og Græsk. Med Hensyn til Historie kunde der vel være Betænkelighed derved, men Fakultetet mente dog ikke at burde fraraade det for en saa kort Tids Vedkommende. Derimod skjønnede Fakultetet ikke rettere, end at de Fordringer, der stilledes ved de nye Skoleembedsexaminer i Dansk, vare saa langt større end, hvad man havde krævet i det tilsvarende Fag ved filologisk-historisk Examen, at det ikke troede, at de tvende Mænd her vilde kunne være kompetente Dommere. Den Løn for Censorarbejdet, der oven for var nævnt, maatte formentlig ogsaa være gjældende ved de i Afsnit A. § 7 omtalte Tillægs-examiner. Et Overslag over de Udgifter, som Honoreringen af Censorarbejdet aarlig kunde medføre, kunde kun være i højeste Grad løst. Det var umuligt at danne sig en Forestilling om, hvor mange der i den nærmeste Fremtid kunde ventes at ville underkaste sig de her omhandlede Examiner og Tillægsprøver. Gik man ud fra, at der i det første Par Aar ikke vilde melde sig flere end højst 15 om Aaret, vilde der altsaa for saa vidt behøves en Sum af 2400 Kr. aarlig; men naar man tog Hensyn til den Sum, hvormed de nuværende Censorer ved den filologisk-historiske Examen bleve lønnede, vilde den Bevilling, der blev nødvendig, kunne gjøres noget mindre.

Som Censorer i de under Fakultetet hørende Fag (med Undtagelse af Latin, Græsk og Historie) foreslog det:

- i Dansk: Bibliothekar, Dr. phil. Kr. Kaalund og Adjunkt B. Hoff i Sorø;
- Fransk: Docent, Dr. V. Thomsen, der ikke fungerede som Examinator ved nogen Prøve, og Skolebestyrer, Prof. Pio;
- Tysk: Cand. jur., Sproglærer Nissen og Adjunkt Kaper;
- Engelsk: Skolebestyrer Hauch og Dr. phil. A. Hansen.

Disse Mænd, der naturligvis ogsaa skulde fungere ved Tillægsexaminerne, foresloges beskikkede for en Tid af 3 Aar. I Latin og Græsk kunde formentlig de nu fungerende Censorer ved filologisk-historisk Skoleembedsexamen, Prof., Skolebestyrer Thrige og Rektor P. Petersen, ogsaa fortsætte den tilsvarende Virksomhed efter Udløbet af deres nuværende Funktionstid. For Historiens Vedkommende vilde det efter Fakultetets Mening være rigtigt at fremsætte Forslag til Ministeriet, naar de nuværende Censorer's Funktionstid var udløbet. Til nærmere at lede de her omhandlede Examiner, naar de traadte i Kraft, maatte det filosofiske Fakultets Dekanus anses for selvskreven, naturligvis dog kun, for saa vidt de hørte under dette Fakultet.

Hvad angik det i Anordningens Afsnit D. § 2 foreskrevne Provekursus, mente Fakultetet med Ministeriet, at de under dette hørende Forelæsninger vilde kunne overtages af en af Universitetslærerne i Filosofi, og det indstillede derfor, at Ordningen af denne Sag blev taget under Overvejelse i Fakultetet. Men i Forbindelse hermed anbefalede det at yde nogen Understøttelse til de Kandidater, der maatte ønske at uddanne sig praktisk ved en Skole uden for Kjøbenhavn. Det var nemlig klart, at en saadan Uddannelse vilde volde vedkommende temmelig betydelige Bekostninger. I Sverige blev der derfor ogsaa i slige Tilfælde givet

Understøttelse af det offentlige. I det første Aar vilde der næppe blive Brug for en Bevilling af den nævnte Natur, eller i ethvert Fald kun for en meget lille, og det turde i det hele antages, at kun faa vilde søge den praktiske Uddannelse ved en Provinsskole; men man maatte være forberedt paa, at nogle vilde vælge denne Vej.

Med Hensyn til Karakterberegningen (Anordningens Afsnit C. § 2) foreslog Fakultetet, at der skulde følges samme Princip som ved Beregningen af Karaktererne ved Afgangsexamen fra de lærde Skoler, med andre Ord, at ved Sammenlægningen af Censorerens Specialkarakterer i hvert enkelt Fag følgende Skala skulde benyttes: ug. = 6, mg. = 5, g. = 4. tg. = 3, mdl. = 2, slet = 1, og Hovedkaraktererne i hvert Fag faa disse Værdier: Laudabilis præ ceteris (ug) = 8, Laudabilis (mg) = 7, Haud illaudabilis (g) = 5, Non contemnendus (tg) = 1, Vix non contemnendus (mdl.) = ÷ 7, Nul (slet) = ÷ 23. Ingen burde kunne bestaa, naar han havde Nul (slet) baade for skriftlig og mundtlig Prøve i samme Fag, eller med mindre han ved de 8 Karakterer for Fagene i den skriftlige Prøve (uden Hensyn til Karaktererne for Behandlingen af Modersmaalet) opnaaede en Gjennemsnitsværdi af mindst $3\frac{1}{2}$, eller ved Karaktererne for den mundtlige Prøve fik samme Gjennemsnitsværdi. Hovedkarakteren maatte bestemmes ved den halve Sum af Gjennemsnittene for samtlige 9 Karakterer ved den skriftlige Prøve og for de 8 Karakterer ved den mundtlige Prøve, saaledes at

mindst $7\frac{1}{2}$ giver Laudabilis et quidem egregie

— 6 — Laudabilis

— $3\frac{1}{2}$ — Haud illaudabilis.

Paa den Maade vilde Anordningens Afsnit C. § 6 ske Fyldest, hvorefter Karaktererne for den mundtlige Prøve skulle beregnes saaledes, at denne Prøve faar lige Vægt med den skriftlige.

Det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet (3 Decbr.) tiltraadte i alt væsentligt disse Forslag, men ansaa det dog for ønskeligt, at der foretoges nogle mindre Forandringer i de Afsnit, der omhandlede Censorerne. Hvad nu for det første Bestemmelsen af Honorarernes Størrelse angik, vilde det, nærmest for Tillægsexaminernes Skyld, være rigtigst strax i Begyndelsen at udhæve, at der foresloges givet 5 Kr. for hver Karakter, hvoraf da fulgte, at der for 8 gaves 40 Kr., for 4 Karakterer 20 Kr. o. s. v., i Stedet for først mod Slutningen at anføre det, der var Grundlaget for Beregningen. Naar der end videre i Betænkningen var fremsat Forslag om Censorer i de enkelte Fag, burde det udhæves, at der dermed ikke mentes faste (livsvarige?) Censorer, hvilket heller ikke syntes at fremgaa af Ministeriets Skrivelse. I Realiteten vilde det ganske vist ikke have stor Betydning, da det i Regelen vilde blive de samme, der tidligere havde fungeret i de enkelte Fag; men det vilde dog være bedre, at Udtrykkene ændredes saaledes, at der ikke kunde være nogen Tvivl om, at Fakulteterne havde fuldstændig Frihed til at kunne foreslaa til Censorer ved hver enkelt Examen de Personer, som det til enhver Tid maatte anse for de mest brugbare. Dermed stod det ingenlunde i Strid, at der i Betænkningen nævnedes, hvilke Censorer man ansaa for nu især at egne sig til at foreslaas valgte, for strax ved Anordningens Iværksættelse at antyde, at Valget var i Overensstemmelse med Anordningens Afsnit

C. §. 1, hvori det hedder, at de skulle være »undervisningskyndige.« Som Censorer foreslog Fakultetet:

- i Matematik: Overlærer Pullich og Dr. phil. P. C. V. Hansen.
- Fysik: Adjunkt G. F. A. Larsen og Adjunkt C. Schmith,
- Astronomi: Prof. Schiellerup og Dr. phil. Gram,
- Kemi: Cand. mag., Assistent ved den polytekniske Lærestalts kemiske Laboratorium O. Christensen og cand. polyt., Assistent ved Universitetets kemiske Laboratorium Th. Thomsen.
- Naturhistorie } Adjunkt Traustedt og Adjunkt Jungersen.
- og Geografi: }

I Skrivelse af 10. Decbr. sluttede Konsistorium sig til det af det filosofiske Fakultet fremsatte Forslag, dog med den Modifikation, som det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet havde foreslaaet, saaledes at Vederlaget fastsattes til 5 Kr. for hver Karakter, og hertil føjede Konsistorium, at dette burde opfattes som, at Vederlaget skulde gives for hver Karakter, selv om Kandidaten ikke førte Examen til Ende, eftersom nemlig vedkommende Censor indrettede sin Tid efter den for Examen lagte Plan, og undertiden endog var rejst til Kjøbenhavn andetsteds fra blot for Examens Skyld. Dette Vederlag maatte da gjælde saa vel for Skoleembedsexamina som for Tillægsexamina. Konsistorium ansaa det derfor for rettest, at Censorerne bleve beskikkede for et Tidsrum af 3 Aar, for at undgaa den saa vel for Universitetet som for Censorerne lige pinlige Usikkerhed ikke mindre end Tidsspilde, som vilde være forbundet med en Beskikkelse af Censorer for hver Examen eller Examenstermin. Hvad Fakulteterne i øvrigt havde bemærket, om Udnævnelsen af Censorer, om det Beløb, der antoges at maatte udkræves paa Finansloven til Vederlag for Censorerne samt om Karakterberegningen, tiltraadte Konsistorium ganske. Konsistorium sluttede sig endelig til, hvad Fakultetet havde bemærket om Indretningen af et Kursus i Pædagogik, idet det anbefalede, at der paa Finansloven for 1884—1885 søgtes bevilget 600 Kr. til Understøttelse til de Kandidater, der maatte ønske at uddanne sig praktisk ved en Skole uden for Kjøbenhavn.

I Skrivelse af 12. Januar 1884 foreslog Konsistorium derhos, at Gebyret for Skoleembedsexamina, i Lighed med, hvad der gjælder for Magisterkonferenser, sattes til 20 Kr., hvoraf der tilfalder Universitetets Kasse 16 Kr. og Universitetets Pedeller til lige Deling 4 Kr. For den praktiske Prøve ved Skoleembedsexamen i Kemi foresloges 20 Kr., hvoraf 16 Kr. tilfaldt Laboratoriet, 4 Kr. Laboratoriekarlen.

Under 8. Febr. begjærede Ministeriet yderligere Erklæring om følgende Punkter:

1. Hvad angik Karakterberegningen, da gik Forslaget ud paa, at der gaves 8 Karakterer ved den mundtlige Del af Examen (3: lige saa mange Karakterer som ved den skriftlige Del, naar bortses fra Karakteren for Behandlingen af Modersmaalet), altsaa formentlig 4 Karakterer for hvert Hovedfag og 2 Karakterer for hvert Bifag, undtagen for Kemi og Astronomi, i hvilke der kun meddeles en enkelt Karakter for hvert Fag. Efter at have bemærket, at der ved den mundtlige Prøve i Naturhistorie - Geografi formentlig burde meddeles lige saa mange Karakterer som ved den skriftlige Prøve i dette Fag, nemlig 5 Karakterer, udtalte

Ministeriet, at medens Anordningen i dens Afsnit C. i det hele indeholdt tilstrækkelig tydelige Angivelser af, i hvilke Underafdelinger hvert enkelt Hovedfag og Bifag faldt ved den skriftlige Del af Examen, savnedes saadanne Bestemmelser, naar man saa bort fra Naturhistorie og Geografi (Afsnit B. Nr. 12), med Hensyn til den mundtlige Del af Examen. Da der heller ikke i Fakulteternes Betænkninger indeholdtes nogen Anvisning i saa Henseende, og Ministeriet forudsatte, at det ikke havde været disses Mening, at Karaktererne som Regel skulde beregnes 4dobbel eller dobbelt, alt eftersom det var et Hovedfag eller Bifag, hvorom der var Spørgsmaal, men at der skulde gives flere Karakterer i hvert Fag, nemlig en Karakter for hvert af Fagets Underdiscipliner, vilde det være nødvendigt, nøjagtigt at præcisere, i hvilke Underafdelinger hvert Hovedfag og Bifag blev at udsondre ved den mundtlige Prøve. Herom begjærede Ministeriet Forslag.

2. For saa vidt det af det filosofiske Fakultet var foreslaaet, at ingen kunde bestaa, naar han havde faaet Nul (slet) saa vel for skriftlig som for mundtlig Prøve i samme Fag, bemærkedes, at Betydningen af denne Bestemmelse ikke var Ministeriet klar, eftersom det ikke kunde ses, om Meningen hermed var, at den vedkommende havde erholdt Nul i samtlige Fagets Underdiscipliner, eller om et Nul i en enkelt af disse var tilstrækkeligt til at medføre den anførte Virkning.

3. I det foreliggende Forslag savnedes en Bestemmelse om Gjennemsnittet af den Karakterværdi, der udfordredes for at bestaa de i Anordningens Afsnit A. § 7 omhandlede Tillægsexamina; men Ministeriet forudsatte, at Hovedregelen om Gjennemsnitsværdien af Karaktererne ved Skoleembedsexaminerne ogsaa burde komme til Anvendelse paa disse Examinere, saaledes at det blev bestemt, at ingen kan erholde Karakteren »Admissus« ved Tillægsexaminerne, med mindre han ved den skriftlige Prøve opnaar en Gjennemsnitsværdi af mindst $3\frac{1}{2}$, eller ved Karakteren for den mundtlige Prøve faar mindst samme Gjennemsnitsværdi.

Hertil bemærkede det filosofiske Fakultet i Skrivelse af 4. Marts følgende: At der ved den mundtlige Prøve i Naturhistorie og Geografi gives lige saa mange Karakterer som ved den skriftlige, nemlig 5, fandt det stemmende med, hvad Faggrupperingen her naturlig tilraadede. Idet der passende kunde gives 2 Karakterer for Fysik og 1 for Kemi, vilde der paa den Maade for den samlede mundtlige Examen ved denne Embedsprøve fremkomme de 8 Karakterer, der vare opstillede som det normale ved de forskjellige Skoleembedsexaminers mundtlige Del. Fakultetet fremsatte derhos et af det i Sagen tidligere nedsatte Udvalg — der i denne Anledning atter var traadt sammen — udarbejdet Forslag til en Fordeling af Karaktererne paa forskjellige Discipliner eller Grupper af Discipliner. Da dette Forslag er ens lydende med det i den senere Bekj. 21. April 1884 optagne, meddeles det ikke her. Fremdeles indstillede Fakultetet, at et Nul i en af de skriftlige og et Nul i en af de mundtlige Discipliner inden for samme Fag i Forening burde have den Virkning, at Kandidaten ikke anses for at have bestaaet Examen, og udtalte endelig, at det ganske delte Ministeriets Opfattelse af den Gjennemsnitsværdi, der burde kræves, for at der ved Tillægsexaminerne skulde kunne gives Karakteren »Admissus«.

Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet tiltraadte disse Forslag i Skrivelse af 2. Marts; kun Prof. Thiele udtalte sig mod den foreslaaede

Karakterskala og var særlig imod den Bestemmelse, at en Kandidat ikke kan bestaa Examen med Nul saa vel for skriftlig som for mundtlig Prøve i samme Fag.

Med Skrivelse af 7. Marts indsendte Konsistorium disse Erklæringer til Ministeriet, idet det bemærkede, at det ganske kunde slutte sig til dem.

Sagen var nu moden til Afgjørelse for Universitetets Vedkommende. Der staaar imidlertid endnu tilbage nærmere at omtale de Forhandlinger, der førtes mellem Ministeriet paa den ene Side og Undervisningsinspektionen for de lærde Skoler og højere Realskoler samt Rektorerne for nogle af de lærde Skoler paa den anden Side om de i Adg. 25. Oktbr. 1883 Afsnit D. indeholdte Bestemmelser om Uddannelsen til praktisk Lærergjerning og Prøverne deri. Under 13. Novbr. s. A. tilskrev Ministeriet Rektor for Metropolitanskolen samt Rektorerne for de lærde Skoler i Frederiksborg, Roskilde, Sorø, Nykjøbing, Ribe og Viborg herom, idet det bemærkede, at der savnedes en Bestemmelse om Antallet af de Kandidater, som den enkelte Skole skulde være pligtig at modtage til Vejledning. Ministeriet tilføjede, at da Evnen til at modtage Kandidaterne var betinget af Skolernes Lærerstyrke, Klasse- og Discipeltal, vilde et Maximum formentlig ikke lade sig fastsætte som forpligtende for alle Skoler, men kun som Regel for Begrænsningen af Skolernes Forpligtelse i det hele, og at det overhovedet vel vilde blive nødvendigt at forbeholde Ministeriet at tage Bestemmelse om Fordelingen af de anmeldte Kandidater til de forskjellige Skoler efter Personalforhold og Omstændigheder.

Af de derefter indkomne Erklæringer meddeltes følgende.

Metropolitanskolen (18. Novbr.): Rektor anbefalede indtrængende, at Kandidaterne, saa vidt Forholdene tillode det, fordeltes ligelig til de forskjellige Skoler, saa at f. Ex. ingen Skole i Regelen modtog flere Kandidater end 2 om Aaret. Thi det var indlysende, at den lærde Skole ikke med Glæde kunde imødesee disse fremmede Gjæster, der i den tyske Skoleverden betegnedes som »pädagogische Durchläufer«, da de jo altid vilde medføre nogen Forstyrrelse i den daglige Skoleorden, som det var af stor Vigtighed at bevare. Særlig var Faren stor for Metropolitanskolen; thi det var aabenbart, at hvis Valget stod til vedkommende Kandidat, vilde han som oftest foretrække at gennemgaa sit praktiske Prøvekursus her i Hovedstaden, naar ikke Familieforhold i et sjældent Tilfælde knyttede ham nøje til en eller anden Provinsby. End videre foreslog han, at Prøvekurset henlagdes til den første Halvdel af Skoleaaret (3: Tiden indtil Juleferien), da baade Kandidaten vilde kunne lære mest i de Maaneder, og Skolen lettest vilde kunne indvinde, hvad der tabtes ved denne Forstyrrelse, naar Kurset ikke sattes til en Tid, der anvendtes til en, ofte lidt forceret Examensrepetition, samt at de Klasser, der valgtes, aldrig bleve de 2 Afslutningsklasser VI og IV.

Frederiksborg Skole (19. Novbr.): Skolen vilde kunne modtage to eller tre Kandidater ad Gangen. Da man ikke, som i Nabolandene, havde stadige Rektorkonferenser og Læremøder, havde den enkelte Skole kun det Kjendskab til de øvrige Skolers Lærerkrafter, som en Lærer vidste at skaffe sig, naar han fungerede som tilkaldt Censor ved en fremmed Skole, hvorimod Ministeriet gennem Undervisningsinspektionen kjendte de forskjellige Skolers Lærerstand. Rektor ansaa det derfor ikke for rigtigt nærmere at gaa ind paa, i hvilke Fag Frederiksborg Skole bedst vilde være Vejleder for Lærerkandidater.

Roskilde Skole (20. Novbr.): En forudgaaende praktisk Uddannelse af Aspiranter til Lærerembeder var ganske vist ønskelig, og Skolerne havde Grund til at yde deres Bistand efter Evne til, at den, som nu var anordnet, kunde blive saa frugtbar som muligt; paa den anden Side stillede denne Krav til Skolerne, som de maatte ønske begrænsede af Hensyn til deres eget nærmeste Formaal. Den praktiske Vejledning skulde Kandidaten modtage ved en større offentlig Skole; »større» kunde vel i øvrigt i de senere Aar de fleste offentlige Skoler kaldes. I en større Skole vare de fleste Klasser store. Bestræbelsen for at faa behandlet hver enkelt af de talrige Disciple det mest mulige tilskyndede til at tage Tiden i Agt og ønske Forstyrrelser borte. Fremdeles var der vel i det hele tillagt de enkelte Lærere et rigeligt Timetal. Naar nu et Afbræk i Undervisningens uforstyrrede Gang næppe kunde undgaas, og Lærerne næppe heller kunde slippe for nogen Førogelse af deres Byrder ved den nye Institution, var det naturligt, at den enkelte Skole værgede sig mod at besværes for meget ved denne. Gik man ud fra, at der ved en »større» Skole fandtes et Antal af 12 Lærere, faldt af disse vel 4 paa Linien: Matematik, Fysik, Geografi og Naturhistorie; sammenfattedes de øvrige Fag til en væsentlig sproglig-historisk Linie, da paa denne 8 Lærere. Flere end 3 Kandidater (henholdsvis 1 og 2) vilde en enkelt Skole næppe kunne besørge i Løbet af et Skoleaar, og Omstændighederne vilde endda kunne fraraade, at man gik saa vidt. I øvrigt var der vel ingen Tvivl om, at Bestemmelsen i Anordningens Afsnit D. § 5 om Prøvekursets Bortfalden under Forudsætning af en toaarig Virksomhed ved en Skole vilde føre til, at de fleste Kandidater søgte denne Udvej, der lod sig forene med et Erhverv i Kjøbenhavn, medens et halvaarligt Ophold i en Provinsby væsentlig kun vilde medføre Udgift. Dersom Udtrykket i § 5 »en Skole» tillod den Fortolkning, at vedkommende kunde opnaa at komme til at fungere som ikke fast ansat Lærer i et saadant Toaar ved en offentlig Skole, vilde dette yderligere bidrage til, at det, hvorfor §§ 3 og 4 fastsatte Regler, kun sjældnen vilde forekomme i Praxis. Men den Prøve, som Kandidaterne ogsaa da havde at bestaa, og hvortil det hørte, at de i Løbet af 14 Dage underviste en Klasse i deres Fag, maatte ogsaa med billigt Hensyn fordeles paa Skolerne, da en for hyppig Forekomst deraf nødvendig maatte volde den enkelte Skole Forstyrrelse.

Sorø Skole (20. Novbr.): Rektor forstod Bestemmelsen i Adg.'s Afsnit D. § 3 saaledes, at Kandidaten skulde undervise 24 Timer i hvert af sine Fag og ikke 4 Uger med det Antal ugentlige Timer, som Faget havde; thi dels vilde i Følge den sidste Forklaring Undervisningstimernes Antal blive meget ubetydeligt i nogle Fag, dels vilde den Betydelighed let indtræffe, at en Kandidat kom til at undervise i langt flere Timer i et af sine Bifag end i sit Hovedfag. Under Forudsætning af, at han (Rektor) havde opfattet Anordningens Ord rigtig, vilde der ved Sorø Skole kunne modtages 3 Kandidater ad Gangen, naar den ene havde Fag, der hørte til den matematiske Retning, og de to andre havde forskellige Grupper af Fag. Med Hensyn til Tiden, paa hvilken Skolen skulde være forpligtet til at modtage en Kandidat til Vejledning, ansaa han det for nødvendigt, at den Tid af Skoleaaret valgtes, som laa for Marts, eftersom Repetitionen efter den Tid begyndte, og under den vilde det være lidet ønskeligt at have de Forstyrrelser, som vilde foranlediges ved, at en anden Lærer end Faglæreren underviste.

Nykjøbing Skole (22. Decbr.): Skulde en af de Skoler benyttes, der som Nykjøbing paa Grund af deres Oplands begrænsede Omraade altid maatte høre til de mindre, kunde næppe flere end 1, højst 2 Kandidater samtidig modtage den paatænkte praktiske Uddannelse.

Ribe Skole (19. Novbr.): Der burde formentlig ikke til nogen Skole i samme Undervisningsfag henvises flere end 1 Kandidat i samme Skoleaar, og i forskellige Fag samtidig ikke flere end 2; thi det kunde ikke undgaas, at Undervisningen blev noget sinket, at Disciplenes Opmærksomhed spredtes og at de overhovedet generedes ved det fremmede Elements Tilstedeværelse. Heller ikke syntes hele Skoleaaret lige vel skikket til Modtagelsen af de fremmede Gjæster; Skolens Tary krævede, at Repetitionsarbejdet i Aarets sidste Del gik sin uforstyrrede Gang, og Kandidaten havde ligeledes mest Nytte af at deltage i det forud derfor gaaende Arbejde med den større Virksomhed fra Lærernes Side for i Undervisningstimen at lægge det nye Undervisningsstof til Rette for Disciplene og lette disse Tilegnelsen deraf. Den Bestemmelse om dette Forhold, som ønskedes føjet til Afsnit D. i Adg. 25. Oktbr. 1883, burde derfor formentlig være af følgende Indhold: Ministeriet bestemmer Fordelingen af de anmeldte Kandidater til de forskellige Skoler, saaledes at der ikke samtidig eller i samme Skoleaar tildeles nogen Skole flere end 1 Kandidat i samme Undervisningsfag, og af Kandidater med forskellige Undervisningsfag ikke samtidig flere end 2, samt saaledes, at den Tid, hvori Skolerne have Forpligtelse til at modtage Kandidater, indskrænkes til den Del af Skoleaaret, hvori det egentlige Repetitionsarbejde endnu ikke er begyndt.

Viborg Skole (19. Novbr.): Skolen vilde ikke uden alt for stor Forstyrrelse i sin faste, stadige Virksomhed med og for dens Disciple, kunne være tjent med enten at have til Vejledning flere end en Kandidat samtidig eller med at modtage i Løbet af et og samme Aar flere end en saadan. Det vilde derhos være heldigst, om det Halvaar, i hvilket Kandidaten skulde overvære og deltage i Arbejdet med Undervisningen kun saa lidt som muligt kom til at gribe ind i den almindelige Repetitionstid nærmest for Aars- og Afgangsprøven.

Disse Erklæringer tilstillede Ministeriet under 28. Novbr. Undervisningsinspektionen for de lærde Skoler og højere Realskoler med Anmodning om herover at ytre sig, hvorhos Ministeriet begjærede et Forslag til Formular for den Kjendelse, der i Følge Anordningens Afsnit D. § 4 skal afgives om de Personers praktiske Lærerdugtighed, der have taget de ved Anordningen indførte Skoleembedsexaminer, samt en Kalkule over de Rejsseudgifter og Diæter, hvorpaa de undervisningskyndige Mænd, der i Medfør af Bestemmelsen i Anordningens Afsnit D. § 4 skulle beskikkes af Ministeriet, saa vel som den i samme Afsnits § 5 omhandlede Examenskommission havde Krav. Undervisningsinspektionen afgav derefter under 7. Decbr. en Erklæring, i hvilken det ytrede sig paa følgende Maade.

Ligesom de sex Rektorer, der vare hørte, maatte Inspektionen anse det for rettest, at det halve Aar, hvori Kandidaten efter Afsnit D. § 3 skulde vejledes og prøves i en Skole, altid faldt fra 1. Septbr. til 1. Marts, for at ikke Repetitionsarbejdet i Skolen kort før Examen i Juni Maaned skulde lide nogen Forstyrrelse. Kandidaten maatte kunne overvære Undervisningen i sine Fag i alle Klasser; derimod maatte Inspektionen, ligeledes i Overensstemmelse med flere Rektorer, fra-

raade, at hans egen Undervisning og Prøve henlagdes til fjerde eller sjette Klasse, medens dertil vel kunde benyttes hvilke som helst af de andre Klasser, dog mindst to forskjellige, og til Hovedfaget saa vidt muligt femte Klasse. Denne Undervisning, som var fastsat til »i alt 4 Uger i hvert Fag, dog aldrig mere end 6 Timer om Ugen«, kunde for hver af de tre eller fire Fag, hvori han var prøvet ved den theoretiske Examen, fastsættes til ikke over 4 Timer om Ugen, saa at han f. Ex. i saa vigtige Fag som Mathematik og Latin aldrig overtog hele Disciplenes Vejledning i Løbet af de 4 Uger, medens han i Fag, som Skoleplanen kun tillagde 2 eller 3 Timer, kunde nøjes med dette Antal i de 4 Uger. Følgen heraf vilde altsaa være, at Kandidatens egen Undervisningstid kunde komme til at strække sig over mere end 4 Uger i alle Fagene, og at altsaa det ene maatte afsluttes efter det andet. Fremdeles erkjendte Inspektionen med Rektorerne, at et for stort Antal Lærerkandidater ved en Skole let kunde blive forstyrrende for Undervisningen; det vilde derfor formentlig være rigtigst til de mindre Skoler med sproglig-historisk Retning alene kun at admittere 1 Kandidat hvert Aar, medens de større, navnlig de med begge Retninger, vel kunde taale 2 samtidig, især hvis de ganske eller til Dels virkede i forskjellige Retninger. Valget af den Skole, hvorved Vejledningen skulde gives og Prøven holdes, maatte formentlig afhænge af de konkrete Omstændigheder i hvert enkelt Tilfælde. Der kunde allerede være Grund til at imødekomme en Kandidats Ønske i denne Henseende, naar han enten ønskede at opholde sig i sit Hjem under dette Arbejde, eller ønskede at vejledes af en bestemt Lærer, som havde undervist ham selv eller var bekjendt som særdeles dygtig, men i alle Tilfælde maatte dog Hovedafgjørelsen af Valget rette sig efter, hvilken Skole der enten ved sin Rektor eller ved enkelte bestemte Lærere især egnede sig til at vejlede netop i de Fag, hvori Kandidaten kunde undervise. Spørgsmaalet maatte derfor formentlig afgjøres i hvert enkelt Tilfælde. Inspektionen fremsendte derhos Forslag til den forlangte Formular for Kjendelsen efter Anordningens Afsnit D. § 4*). Med Hensyn til Underskrifterne bemærkedes, at disses Antal kunde blive forskjelligt, idet Skolen kunde have flere Faglærere, som der kunde være Grund til at medtage som Dommere, at Rektor selv kunde være Faglærer og at da maaske rigtigst en Overlærer eller en anden ældre Lærer burde træde til i hans Sted, at end videre den af Ministeriet beskikkede Censor skulde underskrive, og endelig, at der burde tilføjes, i hvilken Egenskab enhver af Underskriverne var optraadt, og for Faglæreren angives Fag og Klasse, hvori han læste.

Da den praktiske Prøve ikke paalagde Rektor og Faglærere synderlig andet Arbejde end det, deres Embede medførte, var der formentlig heller ikke Grund til at yde dem noget Honorar derfor; derimod maatte vistnok den eller de af Ministeriet beskikkede undervisningskyndige Censorer have et lidet Vederlag, som vel passende kunde sættes til 20 Kroner for Prøven i alle Fag, ligesom det maatte anses for en Selvfølge, at de eventualiter oppebare Rejsomkostninger og Diæter, naar de ikke hørte hjemme paa Stedet. Men for Tiden at gjøre et Overslag over den dertil fornødne Udgift var ikke muligt, da ethvert Grundlag derfor savnedes. Skulde der imidlertid for næste Finansaar budgetteres et Beløb, vilde 4—500

*) Lige lydende med den ved Bekj. 21 Apr. 1884 approberede.

Kroner være overmaade rigeligt. Paa den anden Side vilde et ringere Overslag maaske let fremkalde Forestillingen om, at der heller ikke for Fremtiden vilde behøves andet end et ganske lidet Beløb, og derfra turde man ikke gaa ud.

Til Slutning gjorde Inspektionen endnu opmærksom paa, at der formentlig mellem Kandidaterne kunde blive dem, paa hvem Bekostningen ved et Ophold uden for Hjemmet i en ganske ubekendt By kunde falde tungt og som kunde trænge til en efter Omstændighederne større eller mindre Understøttelse i det halve Aar, som Vejledningen og Prøven tog. Men ogsaa dette maatte afgjøres i hvert enkelt Tilfælde.

Under 9. Febr. 1884 tilskrev Ministeriet Undervisningsinspektionen, at det havde Tvivl om den rette Forstaaelse af Tidsbestemmelsen i Anordningens Afsnit D § 3. For det første var det, med Hensyn til Kandidatens Forpligtelse til at overvære Undervisningen i sine Fag, Ministeriet ikke ganske klart, om Udtrykket »i Løbet af et halvt Aar« (i 1. Linie af §'en) var at forstaa obligatorisk saaledes, at Kandidaten skulde i et halvt Aar overvære Undervisningen, eller om dermed mentes, at han inden for en Begrænsning af et halvt Aar kunde indskrænke sig til i en kortere Tid at hospitere Undervisningen i sine Fag, naar han med et passende Timetal kunde i et kortere Tidsmaal opnaa den tilsigtede praktiske Vejledning. Dernæst, hvad Kandidatens egen Undervisning angik, hed det i Anordningen, at »han skal have Lejlighed til — — — — at undervise i sine Fag i saadant Omfang, at han i Løbet af et halvt Aar faar undervist i alt i 4 Uger i hvert Fag, dog aldrig mere end 6 Timer om Ugen«. Herved var det tydelig nok bestemt, at Tidslængden for Undervisningen i ethvert af Fagene skulde være 4 Uger, og at Timetallet ikke i noget Fag maatte overskride 24 Timer i alt. Inspektionen foreslog nu, at Timetallet for de tre eller 4 Fag, hvori han var prøvet ved den theoretiske Examen, fastsattes til 4 Timer om Ugen. Herimod havde Ministeriet intet at indvende, idet det var ganske enigt med Inspektionen i, at Kandidaten ikke i noget af de vigtigere Fag burde overtage hele Disciplenes Undervisning. Men saa vidt Ministeriet skjønnede var Inspektionens Forslag saaledes at forstaa, at Kandidatens Undervisning med de 4 Timer holdtes inden for de foreskrevne 4 Uger, saa at han i alt kun fik 16 Timers Undervisning i ethvert Fag, ligesom Inspektionen fremdeles mente, at Kandidaten i de Fag, som Skoleplanen kun tillagde 2 à 3 Timer ugentlig, skulde nøjes med dette Antal i de 4 Uger, altsaa i alt kun kom til selv at undervise højst 8 eller 12 Timer i hvert Fag. Det forekom Ministeriet at være et Spørgsmaal, om en saadan Begrænsning af Timetallet i begge Grupper af Fag lod sig forene med en rigtig Forstaaelse af Anordningens Tanker og Hensigt. Samme Tvivl havde i det mindste ogsaa en af de Rektorer, som havde afgivet Betænkning om Sagen, haft, idet han fandt det synderligt eller urimeligt, om der blev sat en saa snæver Begrænsning for Timernes Antal i Fagene med de færre ugentlige Timer. Spørgsmaalet, der her maatte besvares, var derfor om, hvilket Timetal der ved Anordningens Bestemmelse var tænkt som i Almindelighed nødvendigt for Kandidatens egen Undervisning i det praktiske Kursus. Behøvedes der, inden for et Maximum af 24 Timer, i Hovedfagene mere end 4 Timer ugentlig og i de mindre Fag mere end 2 à 3 Timer i 4 Uger, maatte Ordene i Anordningen formentlig fortolkes saaledes, at der indrømmedes Kandidaten indtil 24 Timer i alt i ethvert Fag, i et Tidsrum,

der strakte sig ud over 4 Uger. Da det var en Selvfølge, at der om dette Punkt burde gives udtrykkelige Regler i de nærmere Bestemmelser, som gaves til Anordningens Gjennemførelse, begjærede Ministeriet en bestemt Udtalelse af Undervisningsinspektionen saa vel herom som om Udstrækningen af Kandidaternes Forpligtelse til at overvære Undervisningen, idet det tilføjede, at det forudsatte, at den nærmere Ordning af hvert enkelt praktisk Kursus maatte bestemmes af Rektor og vedkommende Faglærer, efter Samraad med Kandidaten.

Undervisningsinspektionen udtalte sig i Skrivelse af 23. Febr. herom paa følgende Maade: Begyndelsen af § 3: »Den praktiske Vejledning modtager Kandidaten i Løbet af et halvt Aar o. s. v.« forstod Inspektionen saaledes, at man i Regelen maatte regne paa, at et halvt Aar omtrent medgik for Kandidaten til dels at overvære Undervisningen af andre, dels til selv at undervise og endelig til at aflægge den praktiske Prøve. Men det ubestemte Udtryk: »i Løbet af et halvt Aar« pegede hen paa, at denne Tid maaske kunde afkortes, naar Rektor paa Grund af Kandidatens Kjendskab til og Øvelse i Undervisningen fandt det forsvarligt. Paa den anden Side kunde man ikke lægge den Mening i Paragrafen, at en forsvindende kort Tid af nogle Ugers Hospiteren hos erfarne Lærere skulde være tilstrækkelig Vejledning; selv den, som forhen havde haft Lejlighed til at undervise, men dog ikke kunde falde ind under Bestemmelsen i § 4, andet Stykke, vilde altid behøve nogen Tid til fuldt at sætte sig ind i en erfaren Lærers Methode. At Ordene »i Løbet af et halvt Aar« ikke skulde angive et fuldt Halvaar, fremgik vistnok ogsaa af Paragrafens andet Stykke, hvor der tales om den Lejlighed, Kandidaten skal have til selv at undervise; thi her brugtes Udtrykket: »i Løbet af« angaaende en Virksomhed, som udtrykkelig var betegnet til kun at skulle strække sig over 4 Uger for hvert Fag. Forresten var der intet til Hinder for, at Kandidaten, naar han aldrig selv skulde undervise mere end 6 Timer om Ugen, samtidig dermed kunde vedblive at hospitere hos andre; for saa vidt vilde han ogsaa, naar det behøvedes, kunne komme til at overvære Undervisningen i sine Fag Halvaaret helt ud. For øvrigt turde det vistnok ikke uden videre forudsættes, at Anordningen havde villet slaa fast, at baade den praktiske Vejledning og Prøven, som omtales i § 4 skulde falde i samme Halvaar, men paa den anden Side var heller ikke det modsatte bestemt. Da nu alle syntes enige om, at Skolerne nødig maatte belemres med denne Vejledning og disse Prøver i Tiden henimod Examen, og den anførte Opfattelse af Udtrykket i »Løbet af« ikke var til Hinder derfor, syntes det rigtigst at holde begge Dele inden for det første fulde Halvaar af Skoleaaret.

Hvad dernæst Omfanget af Kandidatens egen Undervisning angik, udhævede Inspektionen, at Anordningens Ord begrænsede det til »et saadant Omfang, at han i Løbet af et halvt Aar faar undervist i alt 4 Uger i hvert Fag, dog aldrig mere end 6 Timer om Ugen«. Heri laa to Bestemmelser, den ene, at han i hvert Fag fik undervist 4 Uger — »han skal have Lejlighed dertil«, mere kunde der ikke paalægges ham, mere kunde han ikke forlange; men naar ellers Rektor og Kandidaten kom overens derom, maatte Tiden vel kunne forlænges noget til Gavn for Kandidatens Udvikling og fremtidige Virksomhed] — og den anden, at han som uøvet og uerfaren Lærer ikke maatte undervise mere end 6 Timer om Ugen, og her tilføjedes intet om Fagene; Anordningen modsatte sig ikke, at det

kunde være i et Fag, saa lidt som, at det kunde være i flere. Men paa dette Punkt traadte praktiske Hensyn til, som Ministeriet i det mindste i en Henseende var enigt med Inspektionen i at tage, at nemlig 6 Timer i et Fag burde Kandidaten ikke have, da han derved hele 4 Uger igjennem vilde komme til at lede Undervisningen i et Hovedfag; men færre end to Timer ugentlig kunde der, som bekendt, ikke med Nytte tildeles noget Fag. Den Fortolkning af Paragrafen, hvorefter der skulde sættes en saadan Forbindelse mellem de to Tidsbestemmelser, at deraf skulde faas en Regel, der indrømmede Kandidaten indtil 24 Timer i alt i ethvert Fag i et Tidsrum, der strakte sig ud over 4 Uger, kunde Inspektionen ikke tiltræde. Bestemmelsen om 6 Timers ugentlige Undervisning stod uden al Forbindelse med Fagene; men Anordningen viste, at Fagene vare flere, og 4 Uger for hvert Fag maatte give en Undervisning, som kunde vare 8, ja flere Uger igjennem; men aldrig maatte Kandidaten undervise over 6 Timer om Ugen. Saa man nu hen til det Antal Timer, som Kandidaten ugentlig kunde overtage i hvert Fag, maatte dette, efter hvad der var udtalt, være 4, 3 eller 2 i en Klasse. Med 4 Timer om Ugen i 4 Uger maatte Kandidaten have haft Lejlighed til at prøve sine Kræfter paa et passende Afsnit af sit Fag og til at vise Gaver til at behandle Disciplene, saa at sjælden videre Øvelse vilde behøves. Med to ugentlige Timer stillede det sig noget forskjelligt efter Fagets Beskaffenhed; medens saaledes 8 Timers Undervisning i Geografi kunde være tilstrækkelig til Indøvelse, især da Kandidaten gennem sin Hospiteren maatte have faaet noget Kjendskab til Disciplene, saa maatte det derimod med Hensyn til Historie, Naturhistorie eller levende Sprog være for lidt. Men dels vilde der, som oven for berørt, efter Overenskomst kunne gaas ud over de 4 Ugers Undervisning, naar enten Fagets Beskaffenhed eller Lærerens ringere pædagogiske Dygtighed gjorde en Forlængelse ønskelig, dels kunde der ikke være noget i Vejen for at tildele Kandidaten Timer i samme Fag i to forskjellige Klasser, og saaledes holde de nævnte 4 Ugers Begrænsning.

For saa vidt nu den Opfattelse af Anordningens Ord, som her var gjort gjældende, gav Bestemmelserne en vis Elasticitet, og der altsaa i enkelte Tilfælde maatte træffes en Afgjørelse, udtalte Inspektionen sluttelig, at den ganske delte Ministeriets Forudsætning, at den nærmere Ordning af hvert enkelt praktisk Kursus maatte bestemmes af Rektor og vedkommende Faglærere efter Samraad med Kandidaten, hvilken Ordning ikke blot angik Kursets Indretning fra Begyndelsen af, men ogsaa alle Enkeltheders Afgjørelse, som i Løbet af Kurset blev nødvendig.

Herefter blev der af Ministeriet under 21de April 1884 udfærdiget følgende Bekjendtgjørelse,
 indeholdende nærmere Bestemmelser til Gjennemførelse af kgl. Adg. 25de Oktbr. 1883 om Indførelse af nye Skoleembedsexaminer ved Københavns Universitet.

Til Forstaaelse og Anvendelse samt Fuldstændiggjørelse af enkelte Bestemmelser i den under 25de Oktbr. f. A. udgaaede kongelige Anordning om Indførelse af nye Skoleembedsexaminer ved Københavns Universitet vil Ministeriet herved have fastsat følgende:

- 1) A Ved den skriftlige Del af Examen gives der 9 Specialkarakterer, nemlig 1 Karakter for hver af de 8 skriftlige Opgaver og praktiske Prøver samt en

9de Karakter for Behandlingen af Modersmaalet (Adg.'s Afsnit C. § 5).

B. Ved den mundtlige Del af Examen gives der 8 Specialkarakterer, nemlig 4 Karakterer for hvert Hovedfag, dog med Undtagelse af »Naturhistorie og Geografi«, hvori der gives 5 Karakterer, og 2 Karakterer for hvert Bifag, undtagen for Kemi og Astronomi, i hvilke der kun meddeles en enkelt Karakter for hvert Fag. Karakteren ved den mundtlige Del af Examen fremkommer derved, at der meddeles 1 Karakter for hver af vedkommende Hovedfags eller Bifags Underdiscipliner. De Hovedfag og Bifag, hvori der efter Anordningen kan aflægges Prove, falde ved den mundtlige Del af Examen i følgende Underdiscipliner, nemlig:

1. Dansk. a) som Hovedfag: ¹⁾ Dansk Sproghistorie (hvorunder det opgivne Pensum af ældre Dansk og Forholdet til Oldsproget og Svensk), ²⁾ Dansk Literaturhistorie (derunder den særlig læste Forfatter og svensk Literaturhistorie), ³⁾ Oldsproget (Examination i det opgivne Pensum og i en ikke læst Prosaforfatter), ⁴⁾ Gammel islandsk-norsk Literaturhistorie og Kulturhistorie. b) som Bifag: ¹⁾ Dansk Sprog og Literatur efter 1500 (derunder ogsaa Svensk), ²⁾ ældre Dansk og Oldsproget.
2. Latin. a) som Hovedfag: ¹⁾ Exegese og Kritik (nærmest knyttet til et læst Forfattersted), ²⁾ Almindelig sproglig Kundskab og Færdighed (nærmest knyttet til et ikke læst Forfattersted, derunder Sproghistorie og Grammatik), ³⁾ Antikviteter (derunder Oldtidshistorie, Oldtidsgeografi, Mythologi, Epigrafik o. a. l.), ⁴⁾ Literaturhistorie (tillige med Kunsthistorie). b) som Bifag: ¹⁾ Sproglig Kundskab, ²⁾ Real Kundskab.
3. Græsk ganske som i Latin.
4. Fransk. a) som Hovedfag: ¹⁾ Ældre Fransk (Sproghistorie, Oldfransk og Fransk fra det 16de Aarhundrede), ²⁾ Læste og særlig studerede Forfattere fra Tiden efter 17de Aarhundredes Begyndelse, ³⁾ En ikke læst Forfatter og Sprogfærdighed, ⁴⁾ Literaturhistorie. b) som Bifag: ¹⁾ Det opgivne Pensum fra det 16de Aarhundrede samt læste eller ulæste Forfattere fra Tiden efter det 17de Aarhundredes Begyndelse, ²⁾ Literaturhistorie og en særlig læst Forfatter fra 19de Aarhundrede samt Sprogfærdighed.
5. Tysk. a) som Hovedfag: ¹⁾ Ældre Tysk (Sproghistorie, Gothisk, Althochdeutsch og Mittelhochdeutsch) samt Dialekter, ²⁾ Læste og særlig studerede Forfattere fra Tiden efter Luther (inkl.), ³⁾ En ikke læst Forfatter og Sprogfærdighed, ⁴⁾ Literaturhistorie. b) som Bifag: ¹⁾ Det opgivne Pensum fra Tiden efter Luther (inkl.), dertil Plattysk, ²⁾ Literaturhistorie og en ikke læst Forfatter samt Sprogfærdighed.
6. Engelsk. a) som Hovedfag: ¹⁾ Ældre Engelsk (Sproghistorie, Oldengelsk, Engelsk fra 1150—1550) samt Dialekter, ²⁾ Læste og særlig studerede Forfattere fra Tiden efter Shakespeare (inkl.), ³⁾ En ikke læst Forfatter og Sprogfærdighed, ⁴⁾ Literaturhistorie. b) som Bifag: ¹⁾ Det opgivne Pensum fra Tiden efter Shakespeare (inkl.), ²⁾ Literaturhistorie og en ikke læst Forfatter samt Sprogfærdighed.
7. Historie. a) som Hovedfag: ¹⁾ Almindelig Historie, ²⁾ Enten

Nordens Historie eller den Del af Historien, hvori Kandidaten ellers skal godtgjøre mere indgaaende Kundskab (Oldtidens eller et af de store moderne Landes Historie), ³) Den særlig studerede Periode, ⁴) Historiens Indlednings- og Hjelpevidenskaber samt almindelig Literatur- og Kulturhistorie. b) som Bifag: ¹) Almindelig Historie (derunder almindelig Literaturhistorie og Kulturhistorie). ²) Enten Nordens Historie eller den Del af Historien, hvori Kandidaten ellers skal godtgjøre mere indgaaende Kundskab (Oldtidens eller et af de store moderne Landes Historie).

8. Matematik. a) som Hovedfag: ¹) Arithmetik, Algebra og ren Analyse, indeholdende højere Algebra og Funktionslære, Differentiation og Integration med uendelig smaa og med endelige Differenser, ²) Geometri, nemlig foruden Plangeometri, Stereometri og Trigonometri, analytisk Geometri, saa vel med Parallelkoordinater og polære Koordinater som med de to Trekantkoordinatsystemer og ren Geometri, indeholdende Læren om projektive Egenskaber og om grafisk Fremstilling af Former i Rummet ved Projektion, ³) Rationel Mekanik; ⁴) Et kort Omrids af Matematikens Historie (i Forbindelse med Euklids Elementer og Descartes' Geometri) samt Kjendskab til elementære Lærebøger. Det specielt læste Afsnit bedømmes med ved den af de 4 nævnte Grupper, hvorunder det hører. b) som Bifag: ¹) Arithmetik, Algebra og ren Analyse, indeholdende Hovedsætninger af den højere Algebra og Funktionslære, Differential- og Integralregning, ²) Plangeometri, Stereometri og Trigonometri, analytisk og deskriptiv Geometri, samt rationel Mekanik. Kjendskab til de elementære Lærebøger bedømmes under de Discipliner, hvortil de høre.

9. Fysik. a) som Hovedfag: ¹) Mekanisk Fysik, ²) Optik, ³) Varmelære, ⁴) Magnetisme og Elektricitet. Fysikens Historie og det specielt studerede bedømmes under de Discipliner, hvortil de naturlig høre. b) som Bifag: ¹) Mekanisk Fysik og Optik, ²) Varmelære, Magnetisme og Elektricitet.

10. Kemi og 11. Astronomi have hver kun en Karakter.

12. Naturhistorie og Geografi. ¹) Zoologi, ²) Botanik, ³) Mineralogi, ⁴) Geografi, ⁵) Det specielt læste Afsnit.

2) Karakterernes Værdi beregnes saaledes: Ved Sammenlægning af Censorerens Specialkarakterer i hvert Fag benyttes følgende Skala: ug = 6, mg = 5, g = 4, tg = 3, mdl = 2, slet = 1. De endelige Karakterer i hvert Fag faa følgende Værdier; Laudabilis præ ceteris (ug) = 8, Laudabilis (mg) = 7, Haud illaudabilis (g) = 5, Non contemnendus (tg) = 1, Vix non contemnendus (mdl) = ÷ 7, Nul (slet) = ÷ 23. Ingen kan bestaa, naar han har et Nul (slet) i en af de skriftlige og Nul (slet) i en af de mundtlige Discipliner i Forening inden for samme Fag, eller med mindre han ved de 8 Karakterer for Fagene i den skriftlige Prøve (uden Hensyn til Karakteren for Behandlingen af Modersmaalet) opnaar en Gjennemsnitsværdi af mindst $3\frac{1}{2}$ eller ved Karaktererne for den mundtlige Prøve faar samme Gjennemsnitsværdi. Hovedkarakteren bestemmes ved den halve Sum af

Gjennemsnittene for samtlige 9 Karakterer ved den skriftlige Prøve og for de 8 Karakterer ved den mundtlige Prøve, saaledes at mindst $7\frac{1}{2}$ giver Laudabilis et quidem egregie, 6 Laudabilis, $3\frac{1}{2}$ Haud illaudabilis. Ingen kan opnaa Karakteren »Admissus« ved de i Anordningens Afsnit A. § 7 omhandlede Tillægsexaminer, med mindre han ved den skriftlige Prøve opnaar en Gjennemsnitsværdi af mindst $3\frac{1}{2}$ eller ved Karakteren for den mundtlige Prøve faar mindst samme Gjennemsnitsværdi.

- 3) Censorerne ved Skoleembedsexaminerne beskikkes efter Indstilling fra vedkommende Fakultet af Ministeriet for hver Examenstermin i de Fag, i hvilke der skal afholdes Prøve.
- 4) Der tillægges hver af Censorerne som Godtgjørelse for deres Deltagelse i den enkelte Examen en Betaling af 5 Kr. for hver Specialkarakter, som skal gives ved Examen, Karakteren for Behandlingen af Modersmaalet dog heri ikke indbefattet, uden Hensyn til, om Kandidaten fører Examen til Ende eller ikke. Denne Godtgjørelse gjælder saa vel ved de enkelte Skoleembedsexaminer som ved de i Anordningens Afsnit A. § 7 omtalte Tillægsexaminer.
- 5) Det paahviler Dekanus i vedkommende Fakultet, efter at have modtaget Anmeldelserne til Examen, at besørge Afholdelsen af de her omhandlede Examiner, for saa vidt de høre under Fakultetet.
- 6) Ved Indtegningen til Skoleembedsexaminerne og Tillægsexaminerne efter Anordningens Afsnit A. § 7 erlægges en Kjendelse af 20 Kr., hvoraf 16 Kr. tilfalde Universitetet og 4 Kr. Universitetets Pedeller til lige Deling. End videre erlægges der for den praktiske Prøve i Kemi en Kjendelse af 6 Kr., der tilfalde Laboratoriet til Bestridelse af Udgiften ved Inspektion m. m.
- 7) Med Hensyn til den i Anordningens Afsnit D. § 3 ommeldte praktiske Vejledning i Lærergjerningen bestemmer Ministeriet hver Gang Fordelingen af de anmeldte Kandidater til de enkelte Skoler, saaledes at der ikke samtidig eller i samme Skoleaar tildeles Skoler, der have den sproglig-historiske Retning alene, flere end 1 Kandidat, og Skoler med saa vel den sproglig-historiske som den matematisk-naturvidenskabelige Retning flere end 2 Kandidater af forskellige Undervisningsfag. Tiden for Kandidaternes Modtagelse begrænses saaledes, at det praktiske Kursus skal begyndes og tilendebringes mellem 1 Sept. og 1 Marts.
- 8) Begjæringer om at stedes til Deltagelse i det nys nævnte praktiske Kursus indsendes til Ministeriet senest 1 Maaned inden Kandidaten ønsker at paabegynde det praktiske Kursus.
- 9) Der skal gives Kandidaten Adgang til at overvære Undervisningen i sine Fag i alle Skolens Klasser. Til hans egen Undervisning og Prøve kan, med Undtagelse af 4de og 6te Klasse, benyttes hvilken som helst af Skolens andre Klasser, dog at der skal vælges mindst to forskellige Klasser og til hans Hovedfag saa vidt muligt 5te Klasse.
- 10) Medens Maximum for Kandidatens Timeantal for hans egen Undervisning i Anordningen er fastsat til »i alt 4 Uger i hvert Fag, dog aldrig mere end 6 Timer om Ugen«, maa der, for at han ikke skal komme i de vigtigere Fag (saasom Latin, Matematik osv.) til at overtage hele Disciplenes Vejledning, sørges for, at Timeantallet for hvert af de 3 eller 4 Fag, hvori

han er prøvet ved den theoretiske Examen, ikke overskrider 4 Timer om Ugen. I de Fag, som efter Skolens Lektionsplan kun have 2 eller 3 ugentlige Timer, kan han nøjes med dette Timeantal i de 4 Uger. Følgen heraf vil altsaa være, at Kandidatens egen Undervisningstid kan komme til at strække sig over mere end 4 Uger i alle Fagene, og at altsaa det ene maa afsluttes efter det andet. I øvrigt bestemmes den nærmere Ordning af hvert enkelt praktisk Kursus af Rektor og vedkommende Faglærere, efter Samraad med Kandidaten.

11) Til den Kjendelse, der i Henhold til Anordningens Afsnit D. § 4 afgives om Kandidatens praktiske Lærerdygtighed, er der af Ministeriet udfærdiget en Formular, hvoraf trykte Exemplarer erholdes udleverede i eller tilsendte fra Ministeriet*). Kjendelsen forsynes med samtlige Censurers Underskrifter, saaledes at, naar der ved Skolen findes flere Faglærere i et Fag, disse alle medtages, og naar Rektor selv er Faglærer, en Overlærer eller anden ældre Lærer træder i hans Sted. Det tilføjes under Underskrifterne, i hvilken Egenskab enhver af Underskriverne er optraadt, og for Faglæreren angives Fag og Klasse, hvori han læser. Kjendelsen udfærdiges gratis.

Det er oven for meddelt, at Ministeriet i sin Skrivelse til Konsistorium af 13 Novbr. 1883 — foruden de der allerede nævnte Punkter — havde begjæret nærmere Erklæring om, af hvilken Universitetslærer de i Adg. 25 Oktbr. 1883 Afsnit D. § 2 foreskrevne Forelæsninger over Pædagogik med Examinatorier og Skriveøvelser vilde være at overtage, og fornødent Forslag i denne Henseende. I denne Anledning udtalte det filosofiske Fakultet under 4 Febr. 1884, at medens ingen af de to normerede Professorer i Filosofien havde ment at kunne overtage disse Forelæsninger, Prof. Heegaard væsentlig paa Grund af sin Helbredstilstand, Prof. Hoffding, fordi hans øvrige Universitetsarbejde og anden videnskabelige Virksomhed lagde Beslag paa al hans Kraft og Tid, havde midlertidig Docent, Dr. Kroman erklæret sig villig til under visse Betingelser at læse over Pædagogik, idet han derhos udtalte, at han mente at maatte anlægge Forelæsningen derover

*) Formularen lyder saaledes:

Vidnesbyrd for praktisk Lærerdygtighed.

Candidatus magisterii

har i Henhold til Anordningen af 25. Oktober 1883 D. § aflagt Prøve paa Færdighed i Undervisning i

og

ved Skole

og derved vist sig i Besiddelse af den nødvendige Lærerdygtighed for at opnaa Ansættelse ved Statens Skoler.

....., den 18

saaledes, at han, foruden at fremhæve Hovedpunkterne af Pædagogikens Historie, tillige lagde Vægt paa saadanne Sider af Psykologien, som kunde antages at have Betydning i pædagogisk Henseende. For at kunne overtage disse Forelæsninger, vilde han dog, hvis man overdrog ham dette Arbejde, se sig nødt til at udbede sig et Semesters Fritagelse for Forelæsninger, for at kunne faa Tid til at sætte sig ind i den pædagogiske Literatur og danne sig et Grundlag for de nye Forelæsninger og Øvelser; skulde Prof. Heegaards Helbredstilstand gjøre det ønskeligt, at han (Kroman) overtog Heegaards Del af Forelæsningerne til den filosofiske Prøve for Universitetsaaret 1884-85, vilde han kunne begynde de pædagogiske Forelæsninger i Efteraaret 1885. Fakultetet indstillede sluttelig, at det overdroges Dr. Kroman at holde de nævnte Forelæsninger mod et Honorar af 1000 Kr. for hvert Semester, i hvilket han holdt dem, idet det tilføjede, at det ansaa det for tilstrækkeligt, at de holdtes hvert fjerde Semester med 4 Timer ugentlig gennem et Semester.

Denne Indstilling tiltraadte Konsistorium i Skrivelse til Ministeriet af 8 Febr. 1884. Under 27 Marts s. A. afgik imidlertid Prof. Heegaard ved Døden, og idet Ministeriet da under 4 Apr. næst efter begjærede Konsistoriums og det filosofiske Fakultets Erklæring om Postens Besættelse paa ny, tilføjede det, at det burde gjøres den nye Universitetslærer i Filosofi til Pligt uden særlig Godtgjørelse at give det i Adg. 25 Oktbr. 1883 Afsnit D. § 2 omhandlede Kursus i Pædagogik, som de Kandidater, der havde bestaaet de ved Anordningen indførte Examina, skulde gennemgaa for at opnaa Ansættelse i Skoleembeder her i Landet.

I en Erklæring af 10 s. M. ytrede Fakultetet i Henhold til Udtalelser af Prof. Høffding, med hvem ogsaa Docent Kroman var enig, at man i Stedet for at lægge Forpligtelsen til at holde det pædagogiske Kursus som en blivende Byrde paa det ene filosofiske Professorat, vilde gjøre rigtigere i at bestemme, at dette Kursus for Fremtiden skulde gives, uden særlig Godtgjørelse, af en af de til enhver Tid fungerende Universitetslærere i Filosofi, i Overensstemmelse med den Ordning, som blev truffet om Afholdelsen af dette Kursus, saaledes at det altsaa blev overladt vedkommende Universitetslærere efter fri Overenskomst indbyrdes at afgjøre, hvorledes Arbejdet derved skulde fordeles mellem dem.

Konsistorium anbefalede denne Ordning i Skrivelse af 22 s. M. som fyldestgjørende alle berettigede Krav, og det er derefter efter Ministeriets Forstilling ved kgl. Resol. af 29 Apr. 1884 bifaldet, at det gjøres de til enhver Tid fungerende Universitetslærere i Filosofi til Pligt uden særlig Godtgjørelse at holde de i Adg. 25 Oktbr. 1883 Afsnit D. § 2 omhandlede Forelæsninger, Examinatorier og Skriveøvelser i Pædagogik for de Kandidater, der have bestaaet de ved Anordningen indførte Skoleembedsexamina, i Overensstemmelse med den Ordning, som træffes om Afholdelsen af det nævnte pædagogiske Kursus, saaledes at det overlades de vedkommende Universitetslærere efter fri Overenskomst indbyrdes at afgjøre, hvorledes Arbejdet derved skal fordeles mellem dem.

7. Andre Examina.

a. Juridisk Examen for *ustuderede*.

Under 15. Septbr. 1883 gjorde det juridiske Fakultet Indstilling til Ministeriet om en Forandring i Bekj. 18. Maj 1847, idet det bemærkede følgende.

Under de Forhandlinger, der førte til den kgl. Resol. 14. Maj (Bekj. 18. s. M.) 1847 angaaende en Indskrænkning i den de studerende hidtil indrømmede Frihed til gjentagne Gange at indstille sig til Embedsexamen, udtalte det juridiske Fakultet med Hensyn til den juridiske Examen for ustuderede, at det ikke burde formenes nogen, som tidligere havde indstillet sig til denne Examen, paa ny at antages dertil efter Forløbet af $\frac{1}{2}$ Aar, og denne Anskuelse blev taget til Følge ved den kgl. Resolution. Denne ubegrænsede Adgang til paa ny at indstille sig til bemeldte Examen havde imidlertid vist sig at medføre store Ulemper. Til Examensprøverne indstillede sig et uforholdsmæssig stort Antal af Personer, der endnu ikke vare tilstrækkelig forberedte til at bestaa Examen eller i alt Fald ikke til at opnaa det Examensudfald, som de attraaede; der vovedes under de bestaaende Forhold intet ved saadanne Forsøg. Af en med Fakultetets Skrivelse fulgt Liste med Oplysninger angaaende de i Sommeren 1875 og senere afholdte Examina*) vilde det ses, at gennemsnitlig over $\frac{1}{3}$ af de Personer, der hver Gang indstillede sig til Examen, tidligere havde indstillet sig til denne. At denne Examensexperimenteren medførte et overordentlig tidsrøvende og aldeles unyttigt Arbejde for Professorer og Censorer, og derigjennem kunde blive forstyrrende for de først nævntes akademiske Virksomhed, var klart. Men lige saa uomtvisteligt var det, at den omtalte Uskik maatte indvirke skadelig paa de paagjældendes Forberedelse.

Medens Fakultetet nu ganske vist var af den Anskuelse, at det ikke vilde stemme med den her omtalte Examens Natur i al Almindelighed at foreskrive, at de, der havde indstillet sig til denne, først paa ny kunde indstille sig til den efter et Aars Forløb, mente det dog, at Forholdsregler over for den nuværende Tilstand vare nødvendige, og som en Forholdsregel, der syntes egnet til at tilvejebringe naturligere Tilstande uden at indeholde nogen Ubillighed, foreslog det, at der

*) Listen meddeles her.

Examen.	Antallet af dem, som indstillede sig.	Af disse havde tidligere indstillet sig	Af dem, der indstillede sig, rejseredes.	Af de rejserede indstillede sig til næste Examen.	bestode denne,	med "Karakteren "Bekvem",	rejseredes eller forlode Examen.
1875, Sommeren	25	14	3	2	1	1	1
1876, Vinteren	29	7	4	3	1	1	3
—, Sommeren	33	18	3	2	1	1	1
1877, Vinteren	34	12	3				
—, Sommeren	28	16	4	1	1		
1878, Vinteren	31	14	1				
—, Sommeren	28	13	1	1			1
1879, Vinteren	35	15	4	3			3
—, Sommeren	35	19	5	2			2
1880, Vinteren	44	19	4	1	1		
—, Sommeren	43	20	2	1			1
1881, Vinteren	33	17	4	1	1		
—, Sommeren	36	16	6	4	4	1	
1882, Vinteren	60	16	14	6	3	2	3
—, Sommeren	71	19	15	13	10	2	3
1883, Vinteren	112	45	18	4	1		3
—, Sommeren	66	49	9				
	748	329	101	44	23	7	21

nægtedes Personer, som vare rejicerede ved juridisk Examen for ustuderede, Tilladelse til paa ny at indstille sig til bemeldte Examen førend efter et Aars Forløb. Ved en saadan Bestemmelse vilde ventelig det overvejende Antal af utilstrækkelig forberedte Personer lade sig skræmme fra at indstille sig til Examen, eller i alt Fald finde sig foranlediget til at forlade denne paa et saa tidligt Tidspunkt, at Arbejdet med de skriftlige Opgavers Gjennemlæsning spares. Og at paa den anden Side et halvt Aar i Almindelighed maatte antages for utilstrækkeligt til den nødvendige Forberedelse for den, som var rejiceret, syntes særlig at bestyrkes ved de i den fremsendte Liste indeholdte Oplysninger, som udviste, at af de 32 Examinander, der vare rejicerede ved de i Femaaret fra Sommeren 1875 til Vinteren 1880 afholdte Examina, havde kun 4 bestaaet den næstfølgende Examen, og af disse atter kun 2 med Karakteren Bekvem. Noget anderledes stillede ganske vist Forholdet sig ved de senere afholdte Examina; men paa Grund af de ved de kongelige Resolutioner af 10. Decbr. 1880 og 9. Febr. 1881 fremkaldte særlige Forhold, kunde Resultaterne fra dem formentlig ikke tjene til Grundlag for en Bedømmelse af de normale Forhold.

Efter Ministeriets Forestilling er det derefter ved kgl. Resol. af 10. Oktbr. 1883 bifaldet,

at den studerende hidtil indrømmede ubegrænsede Adgang til gjentagne Gange at indstille sig til juridisk Examen for ustuderede, jfr. kgl. Resol. 14. Maj 1847, bekjendtgjort under 18. s. M., indskrænkes derhen, at der nægtes Personer, som ere faldne igjennem ved bemeldte Examen, Tilladelse til paa ny at indstille sig til samme Examen førend efter et Aars Forløb, saaledes at denne Bestemmelse først træder i Kraft for de Personers Vedkommende, der maatte falde igjennem ved den Examen, som afholdes i Vinteren 1883—84.

Herom er der under 18. s. M. udgaaet Bekjendtgjørelse fra Ministeriet.

— Ved Skrivelse af 26. Oktbr. 1883 har Ministeriet tilladt N. N., der i Juni 1881 havde bestaaet Forberedelses Examen af lavere Grad og i Jan. 1883 juridisk Examen for ustuderede med Hovedkarakteren Ej ubekvem, paa ny at indstille sig til sidst nævnte Examen paa Grundlag af Forberedelses Examen af lavere Grad.

— I Anledning af et Andragende fra fhv. konst. Fuldmægtig under Præsidentskabet for St. Croix N. N. om Tilladelse i Henhold til Ministeriets Skrivelse 11. Decbr. 1874*), til at indstille sig til den juridiske Examen for ustuderede uden forud at have bestaaet almindelig Forberedelses Examen, udtalte det juridiske Fakultet i en Erklæring af 18. Maj 1884, at den Adkomst til at indstille sig til den juridiske Examen for ustuderede, som Ansøgeren havde erhvervet ved den nævnte Skrivelse, formentlig fremdeles maatte bestaa, jfr. Bekj. 10. Febr. 1881 om dem, der senest i Jan. 1881 havde underkastet sig Forberedelses Examen af lavere Grad, og at Fakultetet i alt Fald maatte anbefale Ansøgeren til at erholde Tilladelse til at indstille sig uden at underkaste sig den nu fordrede Examen, af samme Grund som tidligere, særlig, at Ansøgeren i lang Tid havde beklædt betroede Stillinger i det offentlige Tjeneste. Ved Skrivelse af 24. Maj 1884 meddelte Ministeriet den ansøgte Tilladelse.

*) Univ. Aarb. f. 1873—75 S. 71.

b. Examen for Tandlæger.

Ved Skrivelse af 20. Oktbr. 1883 har Ministeriet, efter indhentet Erklæring fra det lægevidenskabelige Fakultet, afslaaet et Andragende fra N. N. om, at det maatte tillades hans Søn — som havde frekventeret 3. Klasse i en privat lærd Skole, uden dog at have taget Examen i samme, samt siden som Privatist underkastet sig Prøven i Afslutningsfagene ved 4. Klasses Hovedexamen i matematisk-naturvidenskabelig Retning med 30 Points — at indstille sig til Tandlægeexamen, skjønt han ikke havde underkastet sig den almindelige Forberedelses Examen.

IV. Akademiske Grader.

Ved kgl. Resol. af 7. Decbr. 1883 og 8. Jan. 1884 er det, efter Indstilling fra Fakultetet og Konsistorium, blevet tilladt cand^{ti}. med. & chir. Victor Lange og H. P. Ørum at disputere for den medicinske Doktorgrad, uagtet de til Embedsexamen kun havde opnaaet Hovedkarakteren Haud ill. 1. gr.

Ligeledes er det ved kgl. Resol. 14 Juli 1884 tilladt cand. philol. F. Jónsson at disputere for den filosofiske Doktorgrad, uanset, at han kun havde opnaaet Hovedkarakteren Haud ill. til den filologisk-historiske Embedsexamen.

Samme Tilladelse er ved kgl. Resol. 11. Juni s. A. meddelt cand. jur. C. A. Nissen, der til Embedsexamen kun havde opnaaet Hovedkarakteren Haud. ill. Derimod blev hans Andragende om at lade Afhandlingen trykke paa Tysk afslaaet ved Ministeriets Skrivelse af 14. s. M., idet Ministeriet med Konsistorium og Fakultetet fandt det betænkeligt ved en Dispensation i denne Henseende at skabe et Præcedens paa et Omraade, hvor man maatte ønske at staa fuldstændig fri, naar Spørgsmaalet om selve Principet i sin Tid skulde blive rejst.

V. Akademiske Højtideligheder.

Ved Skrivelse til Studentersangforeningens Musikdirektor af 7. Septbr. 1883 har Konsistorium efter Indstilling samtykket i, at Musikledsagelsen ved Universitetets aarlige Fest i Anledning af Reformationens Indførelse sker ved 6 Strygeinstrumenter.

VI. Videnskabelige Samlinger og Anstalter.

1. Universitetsbibliotheket.

I Septbr. 1883 henvendte Rektorerne fra nogle af Landets offentlige lærde Skoler sig til Ministeriet med Andragende om, at der maatte gjøres Skridt for at forskaffe de offentlige lærde Skoler Exemplarer af, hvad der ved de svensk-norske Universiteter aarlig udkommer af Programmer, Aarsskrifter, Lektionsplaner, Disputatser m. m. I denne Anledning begjærede Ministeriet under 19. s. M. Oplysning af Konsistorium om, hvorledes Udvexlingen af Tryksager af den nævnte Art for Tiden var ordnet mellem de nordiske Universiteter samt om, i hvilket Omfang der fra dansk Side vilde kunne ydes Gjengjæld, naar Skolerne medtoges i Udvexlingen. Herom udtalte Universitetsbibliothekar Birket Smith sig nærmere i Skrivelse af 26. s. M.